

סימן לה

ישוב לבן הרמב"ם נכסר חיה פולג

סימן מא

י"ח שנת הרמב"ם נקופת הו"ט ופסקת הגר"ת ה' ו' נבלה

ה ועל הספק ה' שכתב הרמב"ם שנקופת הו"ט ופסקת הגר"ת הו"ט נבלה וכן בהדיא מרפוח הו"ט ועל זה שקלא ועריא ה' ודלוי יש להאמיך שלא נמלאת הגמרא אלאך דה' אמתני' דשחט הו"ט ופסק את הגר"ת כו' אסיקא דנבל' הו"ט ומתני' דקתני אלו ערפוח לרבא הכי קאמר אלו אסורות מהם נבלות ומהם אסורות ורבי יוחנן שני במתני' דאלו ערפוח קודם חזרה אבל מכיון שהורה ר"ע לרבי ישבב נבלות הו"ט ומה שכתב שרבא אמר שני עורות יש לושט ולא יקב זה שלא כנגד זה עריפה ל' נמלא בגמרא לשון ערפה לגבי יקבו והלשון שכתב ה"ה לשון הרי"ף ל' לא שאתי ליה בין נבלה לערפה ו' ומה שכתב עוד כח דבשוף אמר רבי יצחק בר נחמני כו' מקפלו ומיחו על פי קנה אם חופת רובו ערפה איברא ודלוי לישגא דגמרא הכי איחא מיחי ו"ל דרב יצחק בר נחמני גריר בחר לישגא דמתני' דאלו ערפוח נקופת הו"ט ופסקות הגר"ת ולא דק אבל כיון דקו"ל דמודה ר"ע לרבי ישבב נבלה הו"ט וכבר מצינו שהחלמוד תפס בלשונו ערפה במקום נבלה כיון דלא נחית בההוא דוכחא אלא לומר שהיא אסורה וכמ"ש הרשב"א בח"ה גבי סימנים שגדלדלו עיין עליו:

גם מה שהקשה כ"ח על הר"ן דביבור השיקור ורצית לדחות קושייתו ה"ו דפסקת הגר"ת דקאמר רש"י היינו ששחט הו"ט קודם דאלו נפסקה הגר"ת תחילה ערפה הו"ט ולא נבלה כשחטין בגמ' חרחה דגם בזה הו"ט נבלה:

וי"ש עוד כת' לדחות קושייתו השנית ל' איירי שמואל במידי דמטרפי ביה סמיך הלל במידי דמבלי ל' נחת הר"ן הכא לפלוגיה בלישניה בין נבלה לערפה כדלקא דעתיך דמר דעל האמת פסקת הגר"ת נבלה הו"ט כדאיחא בגמרא בהדיא ו"ל לישגא דמטרפי ל' דוקא אלא הכונה מבלי ומה שמקשה על פירש"י היינו לומר דכיון דפסקת הגר"ת הו"ט דבר שאפשר לעשות שלא בשעת שחיטה לתני נמי נקופת הו"ט אלא ודלוי מללא חנה נקופת הו"ט משמע ודלוי ל' איירי שמואל במידי דמטרפי או מבליה ביה סימין קודם שחיטה בפסקת הגר"ת אלא בפיסוקה דהו"ט בשעת שחיטה וכפי הרמב"ן ועם היות שהענין מובן יפה ונסבל על לשון הר"ן הנחוב לך נשון הרשב"א

ה ועל הספק השני בסחירת הלכות ממרים פ"ב להלכות מאלכות אסורות פ"ט בבשר חיה בחלב הנה שאלה זו שאלה מרבינו יחושע שהיה מבני בניו של הרמב"ם ז"ל להשיב ח"ל הנסחא שלהם כהל' ממרים אינה אמיית חיה לשון ההלכה מפי השמועה למדו שזה הכתוב אשר לבשל ולאכול בשר בחלב בין בשר השור בין בשר העז אבל בשר העוף מותר בחלב מן החורה:

סימן מט

י"ט לבנות הרמב"ם נכסר חיה פולג

י ועל הספק ה' אנסה הבהמה עלמה או שאנס השוחט הסימין כו' דהא נבלה ודלוי מבני ליה ואמאי כתב הרמב"ם דהו"ט ספק הנה בריש אלו ערפוח איבעיא לן אנסה עלמה מהו ואסיקא בחיקוי ומשמע דה"ה לאנס השוחט את הסימין דמה לי הכי ומה לי הכי ואע"ג דבחר הכי אמרינן יחיב רבי יוחנן ור"ל ונפק מילתא מביניהן אנס השוחט את הסימין ושחט פסולה ס"ל להרמב"ם דהיינו לומר דאסורה באכילה ומפיקא אבל לא לחייבו מלקוח ואם תשאל גם על הגמרא מה טעם עלתה בחיקוי אשיבך כדראה לי דהכי פירושא אנסה הבהמה עלמה ומחשה הסימין ובשעת שחיטה במק' שחיטה שחט בסימנים אלו היו שארית קד מחומס אבל לפי שאחר השחיטה נכחונו כמנהגם נמלאת השחיטה שלא במקומה ולכן הו"ט ספק המסקא לן אי אזלין בחר שעת שחיטה או אי אזלין בחר גמר שחיטה אלא העזיר

סימן מ

י"ז לבן הרמב"ם נכסר חיה פולג

ז ועל הספק ה' שכתב הרמב"ם שחט שחט בחרבץ הו"ט או בחרס פסולה והוא עלמו כתב בפ"ג בכל מקום שזכר בו פסולה הרי זו נבלה ואמאי ערפה הו"ט יש לומר דכיון הרמב"ם בלישניה פ"ג שלא כתב כל מקום שאמרנו פסולה הרי זו נבלה ומטמא' במשא אלא כתב והאכול ממנה סוף לוקה והטעם שבשיל אלו וכיולא בהם שהם עריפו' לא היה יכול לכתוב ומטמאה במש' ומ"מ כתב הרי זו נבלה לפי שרוב המזרח בפרקי' אלו הם נבלות:

בהרניים וזנים נאכרו ומה מאד חמאתי על שעלה על דעת כ"ח לומר שרבינו יעקב סובר מטעם יצוק ור"ה להוניה כך מדלאגריך עופה ע"מ להטפיה ולא נסתכלה לאהורוך שחי שיעות שכתב מאימתי נקרא יין ליאכר במגע משהחיל לימשך ואם משם ואליך נגע בו הגוי נאכרו ומה שהגריך עופה על מנת להטפיה אפשר היה לומר דלא מטעם חיבור הוא אלא מטעם שאם אין בו כדי להטפיה אין כהן משקה ליאכר במגע דכל שאין בו כדי להטפיה אין שם משקה עליו אלא שמלאחי בהנה"ם וימיויות פ"י מה' מ' תכלות אכורות שנחבו ואם לא נגע בו כי אם בהרניים וזנים אינו נאכר אלא א"כ יש שם יין עופה להטפיה עליהם שמחברם עכ"ל ולכן י"ל שגריך שיהא ע"מ להטפיה כדי שע"י ניעתו במקו' אחד בהרניים וזנים יאכר הכל אכן בלשון ספר מנחות גדול והתרומה שנחבו וז"ל ואם לא נגע רק בהרניים ובזנים אין הכל נאכר אלא א"כ עופה ע"מ להטפיה עליהם שמחבר אח הכל עכ"ל הרי מבואר דכיון שנתקד הגת ע"י ישראל לרש"י כדאית ליה ולר"ח כדאית ליה ונגע גוי בהרניים וזנים אם יש עליהם יין עופה ע"מ להטפיה נאכר הכל מטעם שכולו מחובר זה לזה והז"ל כאילו ההרני' עצמם יין וכל שנגע ביין שבדל א' של חבית פשיטא שנאכר גם הגד האחר כיון שמחובר עמו ולא מטעם יצוק כדקא סלקא דעתיה דמר כ"ל הלעזר

י"ב ק"מ

סימן מג

י שהי חסובות הרא"ש הגראון דקשיא לדיה ארדייה האחת היא כחובה בכלל ל"ב והתשובה האחרת בכלל ל"ז חמלה אחת מבוארות לקמן בדיני חוקת קרקעות בסיומן ז' ס"ו ק"ט:

פ"י לשונות העור בל"ה ס"י כ"ט בדיני קדושין דקשי' לדיה ארדייה חמלא אוחו נחוב בקונטרס של קדושין בס"י ח' פ"י לשון ב"י בטור ה' העור על לשון המתחיל היו לו שני כלים כו' מה שנחב עליו ואמרו הן ונתן לה מקודשת בס"י כ"ט ג"כ חמלא אוחו בחר הטיב בקונטרס הקדושין בס"י י"א כי שם ביחור פירוש דברי הרמ"ה שקשים להולמס והיורסא האמיתית על עור ה' העור בס"י ל"ה ומ"ש ב"י עליו שם חמלא כל זה מפורש בארוכה בקונטרס הקדושין בס"י י"א ג"כ על ענין דמשמע דהרמ"ה פסק דס"ל כרב חסדא כו' עוד חמלא שם ביחור יפה על אה"ע סיל"ה חז"ל ע"מ שיש לי מנה

בחיודשו שהיא מבואר קנת יותר חז"ל והקשה לי דלם אוחא דחמאל מילי דמטרפי ביה סימון מני בהלכות שחיטה ליתא נמי תקובח הוושט ובחור' הבית כחב לשון זה יותר מבואר שנחב בבית שני שער א' חז"ל עיקור כולד כו' וכבר נחבנו למעלה פ"י דפסוקה הול העיקור ואינו מחובר ונמו שהרבוז שם ברליות ברורות שאלו הכניסו דגוי נבלה ערופה בהלכות שחיטה שא"כ ימנו בהם תקובח הוושט עכ"ל הרי מבואר בדבריו ונמו שנחבתי ללואו לאפגונו בין נבלה לערופה נחית הכא :

סימן נב

ס"ה מה שמחוי' מאימתי נקרא יין משתחיל לימשך

ט ועל הספק הו' לא ידעתי מי הביאך לעלות על דעתך סברא זו דכי אמר רב הונא יין משתחיל לימשך הו' יין נסך דלא חייב אלא כשמטו הגוי ולא כשמטו ישראל דהא ודאי פשיטא דאפי' שהחיל לימשך נקרא הכל יין אף כשמשך ע"י ישראל דרב הונא לא בעללמדנו אלא מאימתי חתי יין לשמשך והינך יאכר במגע גוי לא לאכרו מטעם יצוק דמאן דכר שמיא דנזק השתא ועוד דאם אינו נאכר במגע גוי עצמו יאכר מטעם יצוק דהיינו מפני שהוא מחובר ליין שנגע בו הגוי יפה כה הבן מכה האב ויציבה בארעא וגיורא בשמי שמיא וכן משמע מפ"י רש"י שנחב על דברי רב הונא ומשעה שהוא נמשך מלד העליון ללד התחתון קרוי יין עכ"ל ומדקאמר קרוי יין ודאי משמע דהתא לאשמועינן דבין נמשך ע"י הגוי בין נמשך ע"י ישראל קרוי שם יין וכן מבואר מדברי הרא"ש שנחב אמר רב הונא יין מכין שהחיל לימשך נעשה יין נסך פרש"י שהגת עשויה במדרון כו' ר"ל אם פנה ההרניים והניגן והבדילס מן היין והיין לבדו נמשך מלד עליון ללד התחתון ונשאר עומד היין בפני עצמו אז מיקרי המשכה ונאכר במגע גוי כל מה שבגת אף אם נגע בהרניים וזנים עכ"ל וגם המרדכי כתב חז"ל ובספר המנוחה פ"י שאם נתן הסל בתוך גינית רחבה ולקח הישראל מן היין שבסל שוה היה המשכה ואם נגע גוי בהרניים ובזנים הדרוכים ובעוטים נאכר הכל עכ"ל הרי לך בהדיא דכשמשך ישראל את היין אם נגע גוי בהרניים ובזנים נאכר הכל ומ"ש הרב רבינו נסים ואע"ג דברייתא לא נוכחא כו' אמר רב הונא מחברי שהף מה שלא נמשך נעשה יין נסך כיון שהוא מחובר היינו לומר שכיון שהוא מחובר כיון שחל שם יין על קנתו חל שם יין על כולו ואם היתה ההסכתו ע"י ישראל והל שם יין על כולו אם נגע

אם מכיר בה מעיד לו עליה ומיהו במכר לו סחם ואינו מכיר בה מודה רב זביד לדין מעיד לו עליה כיון דאם נמלאת שאינה שלו חחר עליו והגם כי יש להאריך בהרחבת דבר זה קצת לא ריחיו להאריך דבר לפני כח"ר זולתי השוים הזה כי אדוני חכם כמלאך האלהים ותן להכם ויהכם עוד והשייח אשר צידו להשייכו ולהדריכו ידריכו ויחירו ממאור תורתו אכ"ר:

סימן מה

גם תשיבה זו טריפת יגל הענין הו' ונראה לי שהיא של הח"ר י"ט הבין כו"ר דוק ומשכן

להסכים מ"ש הרמב"ם בהלכות עדות פ"ו ע"ט מ"ש בה' מכירה פ"ט ל"ד ל"ח ולעין טוה הדין בעלמו שכתב בפרק י"ט מהלכות מכירה כתב ג"כ בהלכות עדות קודם לדין ראובן שמכר פרה או עליה ח"ל ראובן שמכר שדה לשמעון שלא באחריות ובה יהודה לערער על שמעון ולהוציאה מחתו ידו אין ראובן מעיד לו עליה אע"פ שאין לו עליה אחריות הרי הוא רוצה בו וגר' בפי' שפסק כרב זביד דהא קאמר אע"פ שאין עליה אחריות לו' שמטעם זה היה יכול להעיד שהרי לא יחזור עליו אף אם תמלא שאינה של ראובן המוכר או לא מטעם שהוא רוצה ששמעון ביד שמעון כדי שיבא בעל חוב של ראובן ואטרפינה בחובו ולא יהא לזה רשע ולא ישלם בו ואך אפשר שכלל שאלה תלמיד לרב יתחור את דבריו ע"כ אני אומר שהרמב"ם בקרקע רצה לפסוק כרב זביד שכן כתב בהלכות מכירה ח"ל המוכר קרקע לחבירו כו' וכן בהלכות עדות שהבאתי ראובן שמכר שדה לשמעון כו' לא הזכיר בשתי אלה במקומו' אלא קרקע וכשכל לפסוק כרב פפא הוא דוקא בפרה ועלית דמטלטלי יניחו ועליהו קא' סליק ונחית שכתב ח"ל ראובן שמכר פרה או עליה כו' עד אין בעל חובו של ראובן עורף מן המטלטלין כו' משמע דוקא במטלטלי פסק כרב פפא ועדיין הקו' במקומה עומדת דהא תלמודא משוה ליהו להדרי מדפריך במימרא דרב פפא דאיידי במקרקעי דקאמר והא אמר ר"פ אע"ג דאמור רבין במוכר שדה לחבירו כו' למימרי' דרבין בר שמואל דאיידי במטלטלי וכן נראה ממאי דפירש רשב"ם ז"ל עלה דתקפתא דרב פפא ח"ל והכא נמי גבי פרה ועלית אמאי מעיד כו' וזה מוכרח דעלה קא' משני במכיר בה שהיא בת חמורו שמעת מינה דלא ודא אחת היא ה"ל: לרב זביד דמרב פפא נשמע לרב זביד דהוא בר פלוגתיה

אם ידוע שיש לו בעלים מזה תקודשת המלא איתו כחוב ג"כ בקונטרס הקידושין סי' י"א כי שם מקומו:

(א"ה כל מה שצ"ח הרב ז"ל הוא בתשובות הגדפסות לחל"ה)

סימן מד

זה חכם כחב הח"ר יוס טוב הבין כו"ר יגל לשונות הרמב"ם שראה שבוטרי' וכו' מהל' יגלות להל' מפרה

יא הנראה לע"ד ליבש דברי הרמב"ם הוא שנאמר שהרמב"ם פסק כרב זביד בין בקרקע בין במטלטלין וב' יוס טוב מה' מכירה כתב דין המוכר קרקע וממלאה שאינה שלו אינו חחר על המוכר וה"ה למוכר מטלטלין אלא דנקט קרקע משום דרב זביד הקרקע דאמר רב פפא אחא לאפלוגי וזה דרך הרב במקומו' רבים להעתיק דברי החלמוד וכסם שהתלמוד כתב הדין בקרקע וה"ה למטלטלין כ"כ גם הוא ולעין עדות כתב ראובן שמכר פרה או עליה לשמעון ובה יהודה לערער ולהוצ' מיד שמעון כו' ולא כתב ראובן שמכר פרה או עליה לשמעון שלא באחריות משום דאם מכר לו שלא באחריות פשיע' שראובן מעיד לו עליה דהא אינו נוגע בעדות וכו' שנבאר בפרק י"ט מה' מכירה דאפילו נמלאת שאינה שלו אינו חחר עליו ולפיכך לא אצטרך לאשמעינן אלא במכר לו סחם דהיינו כאלו מכר לו באחריות דהא ק"ל אחריות ט"ם הוא ואפ"ה מעיד לו עליה אם מכר בה שהיא בת חמורו ובהא שמכר לו סחם הוא שהתנה הרמב"ם שיכיר בה שהיא בת חמורו משום דאם אינו מכיר בה חחר עליו כשנמלאת שאינה שלו דאילו מכר לו שלא באחריות אפילו אינו מכיר בה שהיא בת חמורו מעיד עליה כיון דאינו חחר עליו: נמלא לפי שיטה זו ברייתא מפרשה אליבא דרב זביד דהלכחא כותיה בכל גוונא בין במכר לו באחריות בין במכר לו שלא באחריות והכי פירושו מכר לו בית מכר לו שדה בשום עיני אינו מעיד לו עליה משום דאפי' מכר לו שלא באחריות ויהיה בעינין שאפילו נמלאת שאינה שלו אינו חחר עליו הפי' הם אינו מעיד לו עליה משום דאפי' מכר לו שלא באחריות ויהיה בעינין שאפי' נמלאת שאינה שלו אינו חחר עליו הפי' הם אינו מעיד לו עליה משום דאוכא טענה אחריתי שמעמדה בפני בעל חובו אבל מכר לו פרה ועלית בכל גוונא מעיד לו עליה אם פי' דשלא באחריות הוא מוכר בין מכיר בה שהיא בת חמורו בין אינו מכיר מעיד לו עליה ואם מכר לו סחם

ליו וקאמר לעולם דלית ליה ארעא אחריתי דאמר לה
יחא דליכוי לוח רשע ולא ישלם וסוף סוף :
ע"כ מ'אחתי בספר רבב זל"ה וזה עוד

סימן ב'ו

זה רבב השני

י' ב' ב' ס'
ס'
המתחלת ראובן שמכר שדה לשמעון שלא בלחיות כו'
אע"פ שחין לו עליה אחריות הרי הוא רואה כו' ליכא
לאוונותי דפסק רבב זביד דליכא למימר דהכי קאמר
אפילו יהיה בעיני שחין עליה אחריות כגון אם הוא
מכיר בה שהוא נהגה לזבותיו מעולם וזה המעשה לא
יהיה לו לזבותיו חפיכה יד בה דכל כה"ג כשהוא חס
מירו בעדים שקרים או שנתחלף להם אוגוס הוא
ובאחריו אוגוס לא מהייב כמבוא' בפי"ט מהלכות מכירה
אי נמי כגון שהיה עמו שאפי' חמא שאינה שלו לא
יהא אחריות עניו אפילו הכי אינו מעיד לו עליה מפני
שמעמדה בפני בעל חובו ולא היא הרמב"ם לפרוש
בהאי צבא בצאה ענין הוא שלא יהיה עליה אחריות
לפי שאינו מעלה ולא מוריד דכלל גוגא סיהיה אינו
מעיד מטעם שמעמדה בפני בעל חובו ומהאי טעמה
לא פריך תלמודא מדהאמר רב פפא אלא למכר לי פרה
וטליה מעיד לי עליה וכדפירש רשב"ם אאל למכר לו
שדה אינו מעיד לו עליה מפני שמעמדה בפני בעל
חובו לא פריך למה לי האי טעמא חיפוק לי משום
דליכא למימר טעמא רויחא נקט דאפיו חמא לומר
דאין אחריותו עליו וכרב זביד או אפילו הוא בעיני
שחין אחריותו עליו אפילו לרב פפא ובינו בחד מהני
חרי גווי דפרישית אפילו הכי אינו מעיד לו עלי' מפני
שמעמדה בפני בעל חובו אבל במכר לו פרה וטליה
דקמי מעיד לו עליה קשיא מדרב פפא דהא אחר
עליו ואמאי מעיד לו עליה וכל זה להכריע פי' רשב"ם
דקושיא והא אומר רב פפא אמכר לו פרה וטליה קאי
זלא פי' באמכר לי שדה נמי קאי דאילו לתלמודא גופי'
ליכא לאקשויי אמאי לא פריך נמי אמכר לו שדה מדרב
פפא דהא אפשר לפרושי דאמכר לו שדה נמי פריך וכי
משי במכר בה שהיא בח חמורו ארישא נמי קאי למכר
בארעא דזבותיו היא ולא זולה ומש"ה לריכין לטעמא
דמפני שמעמיד' בפני בעל חובו אלא דרשב"ם לא רצה
לפרש כן משום דארישא ליכא קושיא מדרב פפא דליכא
למימר טעמא רויחא נקט וכדפרישית ומכלל דברי אלה
למוד דליכי לדיוקי אמאי לא פריך למכר לו שדה

וכו פירש רשב"ם ח"ל רב זביד אומר כו' כלומר ולרב
זביד אפי' אינו מכיר בה נמי מני מעיד וכה קושיא זו
היא אף אם נאמר טעם או טעמים שעליהם המך רבב
לחלק ביניהם מה ראה על ככה אחר שהתמודד השוק
אוחם ולא השג בלוחם הטעמי' וההשגה בזה שהתמודד
בעלמו חלוק ביניהם וזה מוכרה מדפריך תלמודא ממימרא
דרב פפא לרבין בר שמואל לבבא דאבל פרה וטליה
לא מיבעייא בסמחא דלא משהעבדה ליה כו' וטפי הו"ל
להקשו' לבבא קמייחא דהמוכר שדה להבירו שלל
באחריותו אין מעיד לו עליה מפני שמעמדה בפני בעל
חובו כו' ולימא הכי טעמא דמפני שמעמדה בפני בעל
חובו הו' לאו הכי מעיד לו עליה והא אומר רב פפא
אע"ג דאמר רבין המוכר שדה להבירו כו' עד שמתאחז
שאינה שלו אחר עליו א"כ פשיטא דלא מני מעיד עליה
דמטייה ליה הנאה דהשגחה לה יחזיר עליו אבל אם לא
היה מעיד היה חוזר עליו ומדלגא קא פריך הכי ש"ה
דסבירה ליה לתלמודא אייבא דרבין דלוי לאו טעמא
שמפני שמעמדה הוה מני מעיד משום דרבין בר שמואל
סבר כהא דקרקע כרב זביד דאינו אחר עליו ואשחכא
דלא מטייה ליה הנאה ולא מידי אם כן רבין ורב זביד
הו' חרי לגבי רב פפא דהוא חד וזה בקרקע אבל
במעטליה הלכתא כרב פפא מדפריך תלמודא לרבין
לבבא דאבל פרה וטליה ומשי במכר בה שהיא בח
חמורו כו' וא"ל אי איחא דסבירה ליה לרבין בר שמואל
דבקרקע אינו אחר עליו א"כ הכי פריך מדרב פפא
דאיירי בקרקע וס' דאחר עליו לבבא דרבין בר שמואל
במעטלים וי"ל דהכי קאמר דכי הכי דסבר רב פפא
דבקרקע אחר עליו הכי נמי ס'ל במעטלין וא"כ הדרא
קושיא מעטלין למעטלין וליכא למימר דאחייה שקלי
וטרייה דתלמודא בבבא דברייתא בפרה וטליה והוא
הדין בצדיק קמייחא בשדה וכי הכי דמשי בפרה דמכר
בה הכי נמי בשדה ואחייה כולה כרב פפא דאי איחא
טפי הו"ל לאקשויי בבבא קמייחא ומינה משחמע
לבחרייתא וליכא למטעי במידי מלאקשויי לבבא בחרייתא
דליכא למטעי דמדנהית לאקשויי בחרייתא משמע דדוקא
בה איחא לאקשויי ולא בקמייחא ועדיין זו לריכא לפניס
דמ"ל לתלמודא לחלק בסברת רבין בין קרקע למט'
דנימא דרבין סבירה ליה או כולה דרב זביד או כולה
דרב פפא וכמו שגורא לדעת החוספוח לפי חירוק שני
אם לא לראשון וי"ל דהיינו טעמא מדסקיל וטרי במימרי
דרבין בר שמואל הכי דמי אי דלית ליה ארעא אחריתי
עליה ידי דהר אי דלית ליה ארעא אחריתי מתי איכפת

ולאכנסה כו' ללא שיק בארעה וכיון ללא מכרעה מילתא
 אכתי חיבעי לן מנא ליה להרמב"ם לפלוגי בין קרקע
 למטלטל כיון דחלמודא לא מפליג בינייהו דלדברא
 מפטתא דסוגין משמע דהוים הם וזהו מה שגראה
 לש"ד שם ה"ג י"ג וי"ג ב"מב"ר"ר פ"ד פ"ד ק"ו ו"ה"

סימן מז

החכם הנעלה הבן יקר לי יצ"ו שאלת ממני אודי
 אודיעך דעתי בענין יהודים רבים הדריס בעיר מוקפה
 חומה לחיים וצריה אם מותר לטלטל בשבת בכל
 העיר ע"י שיחוק בשיקו רשות מן המלך יר"ה בזולת
 שיטרפו לשכור רשות מכל בית ובית מן הגוים הדריס
 בעיר ההוא או אם יטרפו לשכור רשות מכל אחד ואחד
 מצעלי בחיס גוים שבה ולא יועיל קניית רשות מן
 המלך ואם יספיק כשיקו רשות מן המלך אם יועיל
 כשיקו רשו מצו או משומר חומת העיר אשר אדונו
 המלך יר"ה שמו אדון לביתו ומושל בכל קנינו לסגור
 בלילה ולפתוח ביום ופותח ואין סוגר והאין פותח
 ושאלו ק"ק שיטלאש לכ"ח על זה והשבת שמלשון
 העורים ז"ל נראה שצריך לשכור מכל בעל חצר וחצר
 ושאינו מהספיק כמה שיקום רשות משר העיר ושהשיבו
 על דברך א"כ למה נהגו בכל מלכו ספרד לקנות רשות
 משרי המדינות או מן המלך כמו בעוליטול"ה ומורסר"ה
 וו"ד אל עגור"ה לקלע"ה וברוב המקומות המוקפות
 חומה והעירו על זה עדים נאמיס ושלא מיהו החכמים
 הדריס באלו המדינות בידם וסמכת אחת וחברך הנעים
 על אנשי ספרד וקנו רשות הק"ק שיטלאש משר שומרי
 החומות ושחפו ושאלו חבירך מהכס א' על זה ושהשיבו
 מהכס ההוא אפילו ממלכו מלך קושטאנדינא יר"ה
 לא יועיל קניית רשות אלא שצריך לשכור רשות מכל
 בעל חצר וחצר שכל העיר ושלחת אלי תשובת מהכס
 בארוכה וראיותיו ואחה לא הודעתני שם מהכס נר"ו:
 תשובה נראה לי שיספיק כשיקו רשות מן המלך
 או מצו או משומר החומות וראיה לזה מדגריסין
 במסכת עירובין פרק הדר ההוא מובאה דהו דויר
 בה לחמן בר ריסתק אמרו ליה לוגר לן רשותך לא
 לוגר לכו בטיל לן רשותך לא בטיל לכו אמר לכו רבא
 לחיל מד מנייהו ושאלו מיניה דוכתא ויחיב ביה מידי
 דהו ליה כשכירו וכלקטו דלמך רב יהודה אמר
 שמואל אפילו שכירו ואפילו לקטו עתה את ערובו
 עכ"ל והטעם שאמר שכירו יש לו רשות להשתמש בבית
 אע"פ שהבית אינה שלו ובטיל אותו רשות שיש לו

טעמה מפני שמעמידה בפני בעל חובו הא לאו הכי
 מעיד לו עליה והאמר רב פפא כו' ואיכא למימר
 טעמה רויחא נקט וכדכתיבנא ואפילו בדהי קושיא סיפא
 ולא עוד אלא אפילו הוה מצי לאקשווי ספיר אמר לו
 דהו ולא אפשר לן לשנויי טעמה רויחא נקט אפילו הכי
 הוה עדיף ליה לאקשווי אסיפא דקתי מעיד ולרב
 פפא אינו מעיד מלאקשווי ארישא דקתי נמי מעיד
 אלא דקתי ליה מטעמה אחרי"ל דהו פטיטא דעדיף
 טפי לאקשווי קושיא אלימא מלאקשווי קושיא דלא אלימא
 כוליה האי דפטיטא דלא עלה על דעת לומר שיקסה על
 ארישא ולא יקסה על אסיפא דאלימא טובא ושמעיה
 מכלל קושיא ארישא וה"כ אין לנו שום הכרע מכאן
 לומר דרבין ס"ל כרב זביד ואם תמלא לומר שגור
 שיש הכרע דרבין ס"ל כרב זביד מ"מ יקסה מ"ל דסובר
 כרב פפא במטלטלין דאי משום דמקשי ליה מדרב פפא
 כיון דמימרא דרב פפא בקרקע היא וכדלמך המוכר
 קרקע לחבירו הכי אפשר לן לעזולי פילה בקושיא
 דמטטא לומר דנקט קרקע והוא הדין למטלטלין
 ומקשי מטלטלין ועוד דאכתי לא שמעינן מאי סבר
 רבין במטלטלין והוה ליה למימר דרבין סבר כרב
 פפא במטלטלין קודם שיקסה ממנו אבל לאקשווי בענין
 זה מצלי שיברר סברת רבין ויברר דכי תקשי מרב פפא
 לא מקשי אלא ממטלטלין הוא דבר שאין הדעת סובלתו
 בשום פנים:

ועל מה שכתב עוד כ"ח ועדיין זו גריבה לפני
 דמנא ליה לחלמודא להלק בסברת רבין בין קרקע
 למטלטלין דאימא דרבין ס"ל או כולה כרב זביד כו' ויש
 לומר דהיינו טעמה מדסקיל וטרי בזימריה דרבין כו'
 דאמר להכי זבני לך שלא באחריות והו טעמו של רב
 זביד כו' איכא למידק כיון שהשאלה היא מ"ל לחלמודא
 לחלק בסברת רבין הכי מוכח לה מדסקיל וטרי
 חלמודא ומסיק באמר ליה להכי זבני לך שלא באחריות
 וכי תימא דהכי קאמר כיון דלא משכה חלמודא גוואה
 לאוקומי ביה מימרא דרבין אלא בעענת דאמר ליה
 להכי זבני לך שלא באחריות וכדרב זביד הא ליחא דהו
 מימרא דרב זביד איכא לאוקומא בדחיה ליה ארעה
 אחריתי אלא דעבד להאי אפוחיקי וכמו שכתבו
 החוספות:

ומה שהביא עוד כח"ר ראה לחלמוד' מהלק בין
 מקרקעי למטלטלי דמייחיי במסקנא דסוגין מוכר רבא
 כו' דהלקין לעילא כו' לא מכרעה דאיכא למימר דנקט
 חמרא כדי לומר עליו ולא אמרן אלא דלא הוים ליה

כילד משתחפין הנותן עירובו בבית החבן הרי זה עירוב והקד שם אוסר עליו רבי יהודה אומר אם יש עליו חפיסת יד של בעל הבית אינו אוסר עליו ופרש"י חפיסת יד שיש לבעל הבית מקום בדירתו של זה שנותן שם כליו להצניע ולק אינו אוסר דכל רשות החצר ידידה הוא והוי כאלו דר עמו בבית ע"כ ומסקינן עלה בגמרא דבר שנטל בשבת אינו אוסר ר"ל שאם הכלים אשר לבעל הבית בביתו של שוכר הם יטעלים בשבת אין כאלן חפיסת יד כלל משום דלוי בעי בעל הבית שקיל להו בשבת ואזיל להו אבל אם הם כלים שהיו יטעלין בשבת הרי זה חפיסת יד ואין השוכר אוסר על בעל החצר לפי שהוא כלאכסנאי אללו הרי כאלן מבואר ללא מיקרי חפיסת יד אלא בשני חנאים לדעת רש"י ו"ל ה"א שיש למשכיר מקום מיוחד בביתו של שוכר והשני שיהיה לו שם מטעלים במקום לא שחיהו לו רשות לבד לחיחס והיא הסכמת רוב הפוסקים והמפרשים דלוי לא חימא הכי אמרי הוגרו בגמרא לחלק בין כלים היטעלים בשבת לשאינה יטעלים דהא בלאו הכי נקרא חפיסת יד ובלבד שחיהו הרשות בידו להיחס שם בכל עת שירצה אלא שהאמת כמו שכתבנו ולא מיקרי חפיסת יד אלא בשני החנאים שכתבנו הילכך אין למלך חפיסת יד בכל בחי העיר והמרחצות ומבואותיו כיון שאין לו מקום מיוחד בכל אחד מהם ובו כלי המלך כ"ש וכ"ש שאין כל בחי העיר של מלך אלא רובם של יחידים ע"כ דברי הרב החכם בקונטרסי' ששלח אלי: הבהל העולה מדבריו שהקשה שאין לרמות המלך לבעל הספינה לומר שכמו שבעל הספינה אם יש לו רשות להניח כליו בכל אחד מהמקומות המושכרים יספיק שהיהודים ישכירו רשות ממנו כך המלך אחר שהרשות בידו להניח כליו באלוה בית שירצה מכל בחי העיר יטולי לקנות רשות ממנו שאין זה דומה לזה לשני טעמי' ה"א שהאניה הגדולה דינה כחצר של יחיד בעלת בחים רבים מיוחדים לשכירות ואין להביא ממנה ראייה לעיר שהיא רשות הרבים:

ועוד שאפילו באניה או חצר ראוי להיות ב' חנאים האחד שגריך שיהיה למשכיר מקום מיוחד בביתו של שוכר ולא שיהיה לו מקום בלא יחוד בכל מקום שיוזמן אלא מקום מיוחד גריך ואם אינו מיוחד אוסר השני שיהיו לו שם מטעלין במקום לא שחיהו לו רשות לבד לחיחס שם דלוי לא חימא הכי אמרי הוגרו בגמרא לחלק בין כלים היטעלין בשבת לשאינן יטעלין דהא בלאו הכי נקראת חפיסת יד ובלבד שחיהו

בבית יכול להשכיר אפילו שלא מדעתו א"כ הכלל נמו המלך יש לו רשות להשתמש בכל בית ובית שבעיר כשירצה ומשתמש בשעה שגריך א"כ יכולים היהודים לקנות רשות כל העיר ממנו שהרי דינא דמלכותא שכל בית ובית מן המדינה חונן שמה עבדיו ופרשיו ויכול להפקיר כליו בכל עשה שירצה בכל בית ובית הרי ראייה מבוארת שקוין רשות מן המלך ואפי' שאין הבחים שלו:

ועוד ראייה לדבר מ"ש החכם הרב רבינו אהרן הכהן ז"ל בספר ארחות היים ח"ל אניות גדולו' שמהלקי' אוחס לחדרים וכל אחד מן השוכרים אוחס אוכל בחדרו ויש בה ג"כ ישראלים מוחלקים במקום לאכול פתן אם היו מחיצות מניעות לחקרה הספינה או המוכות לחקרה בפחות משלשה אם המחיזה גבוה שבעה ומחלה הרי זו מחיצה והנכרים אוסרים עליהם אפי' עירבו שאין עירוב ובעול במקום גוי ומאי תקנתו ישכרו מבעל הספינה קודם שיחלקו מקומות גריך לשכור כל המקומות מן השוכרים אבל אם יש רשות לבעל הספינה להניח כליו בכל מקום שירצה ואפילו במקומות המושכרים די להם לשכור מבעל הספינה ע"כ דבריו:

הרי מבואר שאם יש רשות לבעל הספינה להניח כליו בכל מקום שירצה שאין לריכין היהודים לשכור מן השוכרים שכרו כל חדר וחדר אלא יספיק שיקנו רשות מבעלי הספינה אע"פ שכבר השכיר כל החדרים בשביל אוחו רשות שיש לבעל הספינה להניח כליו בחדרים שהשכיר וא"כ אחר שהמלך יש לו רשות להשתמש בכל בית ובית מכל העיר ומשתמש בהם כשיתקד יכול המלך להקנות רשותו מכל בחי העיר ואין לריכין היהודי' לשכור רשות מן הבעלי בחים הדירים בבחים ההם:

והחכם המשיב לשאלה ה"א השיב בקונטרסי' ששלח אלי ח"ל עוד מלאחי לרבינו אהרן הכהן בספר ארחות היים שכתב ח"ל אניות גדולות שמהלקים אוחס לחדרים כו' כמו שכתוב לעיל וכח החכם ה"א על זה ח"ל ואולי יחשוב חושב להגות מכאן שכמו שבעל הספינה אם יש לו רשות להניח בכל אחד מהמקומות המושכרים די לו לשכור רשות ממנו בכה המלך כיון שהרשות בידו להניח כליו באלוה בית שירצה מכל בחי העיר יכולים היהודים לשכור ממנו רשות העיר ואין הדבר כן לפי שאין זה דומה כי האניה גדולה הוזהר דינה כחצר בעלת בחים רבים מיוחדים לשכירות ואין להביא ממנו ראייה לעיר שהיא רשות הרבים ועוד שהפילו באניה או בחצר ראוי לשמור חנאים מיוחדים לזה יתבאר זה מהא דתן בפרק

והאחרונים ופסק הדין כשיהם ואם הוא נטא' או יש לשנים ונשאים אלו דין אחד אך סתם דבריו שהרשב"א כתב בספר תורת הבית ז"ל ישראל שהשאל ביתו או השכירו לאחר אם יש לבעל הבית חפיסת יד בו אוו אובר עליו אוו הלא חפיסת יד כל שיש לו שום דבר שאינו יוכל בשבת כגון עבלה או עשית כו' וסמוך לזה כתב גוי שהשכיר רשותו לגוי אחד אם המשכיר יכול להלקח את השוכר כל זמן שירצה שוכרין אפי' מן המשכיר אבל אם אינו יכול להלקחו לא:

נראה לי שאם היה למשכיר כמה שהשכיר שום חפיסת יד שהיו לו שם כלים שוכרין אפילו מן המשכיר עכ"ל הרשב"א:

ולפי הברית ההכנס הנה' סתם הרשב"א דבריו כמוך זה לזה אלא ודאי הם שני נשאים מחולפים ונבדלין כרחוק מורה ממערב דבנשאל אחד פסק הרשב"א שצריך שיהיו לו שם כלים בפועל ושאינן יעלים בשבת ובנשאל השני פסק שיספיק שיהיה לו רשות לשום שם כלים אפילו אין לו שם בפועל כלים וכן כתב רבינו יוחנן ז"ל שני ישראלים שתאכסנו בפונדק ודרך הפונדק להיות שם חדרים חדרים כל אחד לבדו והם אומרים זה לזה וצריך לשכור רשות מגוי בעל הפונדק ולא היה לשם הגוי שהיה בידו מושכר הפונדק מגוי א' והיו מחירא' שמה יבא בשבת ויאסור עליהם ויבעול עירובם שעשו צנייהם אם ישנו שם המשכיר ששכרו לאותו שוכר יכולין להשכיר רשות מן המשכיר ודוקא שיכול המשכיר גוי לשוכר פי' פי' ודוקא שאין למשכיר שום חפיסת בפונדק אבל יש לו חפיסת בפונדק יכול לשכור רשות ממשכיר ולא גרע משכירו ולקטו כו' עכ"ל הרי שבגלן לא הזכיר שיהיו לו שם כלים אלא שום חפיסת יד סתם ובהלק עלמו כתב להלן בית הבקר ובית החבן כו' אם היה שם עירוב הרי זה עירוב ואם דר שם שום אדם בהן כגון שבעל החצר השכירו לשום אדם אובר על בעל החצר ואם בעל החצר שהבית שלו יש לו חפיסת יד עדיין דאיתו בית כלומר שיש לו שום כלים בחובו אוו אובר עליו הדר שם שהרי הוא כמו שדרים שניהם בבית אחד ודוקא שיש לו לבעלים שום סחורה או פרקמטיא אפי' יחד המחר' ודוקא שיהיו דברים שאין יעלין בשבת אבל דברים העלנין בשבת אובר אותו אדם עליו עכ"ל:

הרי מבואר מה שאמרתי שבוה הושא האחרון אמ' דוקא אבל בנשאל הראשון לא אמר ודוקא וא"כ שמאחר שנת' זה בנשאל או במק' בנשאל אחר אוו כן

הרשות בידו להניחם שם בכל עת שירצה אלא ודאי לא מיקרי חפיסת יד אלא בשני הנשאים הילכך אע"פי שהמלך יש לו חפיסת יד בכל בתי העיר להפקיד שם כליו אוו יכול להקנות רשות הבתים ליהודים אחר שאין למלך בית מקום מיוחד שבו יפקיד כליו וגם אין לו שם כליו שאין יעלין שצריך שיהיו לו שם כליו בפועל לא שיהיו כמה ומשויי בכל א' מהם מקו' מיוחד לעצמו אשר בו יפקד כליו וכיון שהדבר כן אין לו חפיסת יד כלל בזהו מבתי העיר באמת ובתשע ואין מהפיק לו שהיה הרשות בידו להשתמש בכל בית בכל עת שירצה א"כ אין לשכור ממנו רשות להשיץ בעיר כ"ש מלאך מבניו או משרי מלכותו רק מכל אחד ואחד מבניו בחיים של העיר דכיון שהדרים בבתים ובחלרות הם האוברים לעולם בעיר מהם יצדק לשכור הרשות ע"כ דברי ההכנס הנה':

הבלל שלפי שהשב שאלו השני הנשאים אחד וסדניהם אחד השב שהאחרונים שאמרו שנקראים חפיסת יד כשהיו לו רשות להניח שם חפצו א"כ אם אין לו הפנים שם בפועל שהנה' מהם הוא רבינו אהרן הלוקו על הראשון שהכירו שיהיו לו שם הפנים בפועל ושאינן יעלין בשבת וזה אוו כן אלא ודאי הראשונים הודו לדברי האחרונים שהראשונים מאמרים בנשאל הראשון והאחרונים דברו בנשאל הב' שהוא גוי שהשכיר לגוי והלך השוכר:

ועוד קשה ליה אך יתכן שהאחרונים שאמרו יספיק שיהיה לו רשות להניח שם כליו והוא רבי אהרן והאמרים אחרים הלוקו על הגמרא שבגמרא פסקו הדין שצריך שיהיו שם כלים ולא די זה אלא שיהיו אין יעלין בשבת דתן בפרק כ"ג משתחפין בית החבן ובית העצים ובית האוירות הרי זה עירוב והדר שם אובר עליו רבי יעודה אומר אם יש חפיסת יד של בעל הבית אוו אובר עליו ואמרינן בגמרא הוי דמי חפיסת יד כגון חצרו של בונים בן בונים פי' בונים היה עשיר וכל בית שהיה לו בחצרו היה לו סחורה ומיני פרקמטיא ורבה בר רב חייה אמר אפילו יחד של מחרישא אמר רב נחמן חני דבי שמואל דבר היכול בשבת אובר דבר שאינו יעל בשבת אוו אובר ע"כ הרי כולי עלמא מודו בגמרא שצריך שיהיו לו שם כלים בפועל ולא כמה שיהיה לו רשות להניח שם כליו ואך אפשר שרבינו אהרן חולק על הגמרא חלילה חלילה אלא ודאי דגמרא מיירי בנשאל הראשון ורבי אהרן מיירי בנשאל השני וראיה לזה שהרי הרשב"א כתב השני מאמרים שדברו הראשונים

יהודי' אחרים ומאחר שר'ך לחד עירובו חפיסה קטנה: שיהיה למשכיר דיו' ועוד שכל רשות שיש לכל אדם יכול להקנותו לכל מי שירצה וגוי המשכיר לעפ"י שלא נשאר לו חפיסה אלא חפיס' קטנה אחת הקטנה יוכל למכור וזה יספיק לשיהיה ברשות ישראל לכשוכל לחד עירוב עם היהודים אחרים שנחצר שחפיסת כל דכו יספיק אבל בנושא הראשון אי אפשר שיספיק חפיסת כל דכו שיהי אין לו כלום בבית ואם כן איך לא יאסור עליו השוכר והדון שלפנינו הוא הוא הנושא השני:

גם התנאי הראשון שכתב שר'ך שיהיה למשכיר מיוחד בביתו של שוכר ליחא והטעם שמאחר שנחטבל התנאי השני והוא שאמרנו שא"ל שיהיה לבעל הבית כלים בבית שהמשכיר אלא שיספיק שיהיה לו רשות להניח שם כלים א"כ עכשיו שאין הכלים בבית מה לי שיהיה לו מקום מיוחד להניחם כשכאים מה לי שיניחם באחד מקום מן הבית:

ועוד שא"ל שיביאם בשום זמן אלא שיהיה לו רשות להניחם שירצה ואפי' לא הביאם לעד' ועוד שהרי הרשב"א כתב אפי' אין לו שם כלים אלא שיש לו רשות להניחם שם די כמ"ש למעלה ואז שוכרין אפי' מן המשכיר ע"כ ולא כתב שיהיה לי שם מקום מיוחד להניח שם כלים ועוד שהטור כתב אם נשאר לו שום חפיסה בבית יכולים לשכור ממנו ולא כתב מקום מיוחד ועוד שהטור כתב גוי שהשכיר ביתו לחבירו גוי אם נשאר לו שום חפיסה כל דהוא אפי' החפיסה הפחוטה שאפשר וא"כ א"ל מק' מיוחד שאם ר'ך מקום מיוחד אינה חפיסה פחוטה אלא ודאי יספיק כל מקום שידמן בבית ועוד לא ראינו במשנה ולא בגמ' ולא בפוסקים מי שזכור מקום מיוחד' ועוד שגם רש"י שהביא החכם ה"ה בקונטרס ה"ה שמדבריו הוליא שר'ך מקום מיוחד לא ראינו כן ברש"י שרש"י לא אמר מקום מיוחד אלא כת' חפיסת יד שיש לבעל הבית מקום בדירתו של זה שנותן שם כליו להנייע ע"כ הרי שאמר מקום בדירתו לא אמר מקום מיוחד וכוונתו שנשאר לבעל הבית מקום ששם כליו וכליו שם בפועל ויהיה אחת מקום שידמן שהמקום שנשאר לו הוא המקום שיספיק בכל הבית באיזה מקום שיהיה פי' עתה יש לו כלים במקום אחד במזרח הבית כמשל וכשיספיק לשנוח מן המקום ההוא למערב הבית ג"כ יש לו רשות לעשות וכן בכל מקום מכל הבית ובלבד שלעולם יהיו כלים שם בפועל וזה הפי' משמע שהוא אמיתי כלשון רש"י מאחר שלא אמר

שבראשונ' היל"ל ודוקא לשוכן בלאחרונה ולא בהפך וכן בנושא הראשון חכו שנחב הטור ז"ל בעל הבית שיש לו הרבה בחים נחצר והשאלים או השכירים לאחרים ויש לו כלים בכל אחת מכן אם איך יטלין בשבת מהמת איסור או מהמת כובדן אין הדריס בהם אחרים עליו שחשובין כולם כאילו דריס עמו ואם יטלין בשבת אחרין כיון שיכול להניחם משם זה כתב בנושא הראשון ובנושא ה'ב' כתב גוי שהשכיר לחבירו גוי אם נשאר לו שום חפיסה אם יכול המשכיר לסלק לשוכר חוץ זמנו חשוב כאילו הוא ברשותו ויכולים לשכור ממנו ואם לאו אין יכולין לשכור ממנו עכ"ל דייק לשונו שבנושא הראשון כתב אם יש לו כלים וכתב אם אינם יטלין בשבת ובנושא השני לא כתב כן אלא אם נשאר לו חפיסה בבית ולא כתב אם יש לו כלים אלא חפיסה שר"ל שיש לו רשות לשום שם כלים וגם לא כתב שהיך יטלין בשבת ועוד דייק שלא כתב אם נשאר לו חפיסה בבית שאולי היה במשמע שיהיו לו שם כלים בפועל לא כתב שום חפיסה לשון שום ר"ל כלל ועיקר שאם היה לו שם שום חפיסה פי' חפיסה כל דהוא והיא החפיסה הקטנה שיש לו רשות לשום שם כלים אפי' אין לו עתה כלים יספיק וכן רבינו ירוחם כתב לשון שום ולפי' האמת אלו השני נושאים מחולפים מאד חוץ מהחלוקה ה"ה בנושא הראשון לא שייך בגוי שמשכיר לגוי אלא שישראל הוא המשכיר כמו שאתה רואה בעייך ונושא השני ופ"ל בגוי שהשכיר לגוי כמו שהיה עיני רשב"ל וחלמדי רבי חנינא איקלעו לההוא פודק הכלל שמשני תנאים שנחב החכם שר'ך המשכיר להשכיר לאחר שיוכל המשכיר להשכיר לישראל' הוא שר'ך שיהיו לו שם מטלטלין אלא שיהיה לו רשות לבד לחיחס לו אינו כן אלא ודאי יספיק שיהיה לב"ב רשות להניח שם מטלטלין אף שלא להניחם' וא"ת למה בנושא הראשון צרי' חפיס' גדולה ובנושא השני יספיק חפיסה קטנה תשובה ל"ל הטעם שבנושא ה"ה הוא שאפי' לא יתן עירוב השוכר יהיה המשכיר מוטל לטלטל נחצר בשבת ומאחר שאינו נותן עירוב ר'ך שיהיה בעל הבית המשכיר בחוקפו ובגבורתו הראשונה בעיני רשות הבית ולזה ר'ך שיהיה לו חפיסה גדולה וכאילו השוכר ממנו דר עם בעל הבית בבית מאח' שאין הדר שם נותן עירוב אבל בנושא ה'ב' הוא שהגוי רואה להשכיר לישראל אחר שהשכיר לגוי יספיק שיהיה לו חפיסה קטנה שהרי ישראל השוכר הוא נותן עירוב שזה השכירות ששוכר מגוי בלאחרונה אינו לשלא יתן עירוב אלא לערב עם

כל העיר לחצר עם הבתים בכל הדומים ובכל העיניים
 א"כ מאחר שפירשו שחצר שבו בני יהודים וגוי אחד או
 שנים הצריכו שיקפו רשות מב"ה בעלמו א"כ ה"ה נמי
 בעיר בכללה שבה יהודים רבים וגויים רבים צריך שיקפו
 רשות מכל בעל בית ובית ולא משר העיר חלח הראים
 הוא דרך חיוב שמה שפסקו החכמים ו"ל בחצר עם
 הבתים יפסקו במבואות עם העיר לא שאמרו בפ"י
 שלא נקיה רשות משר העיר והו החלק הראשון מן המין
 הראשון של ראיות:

החלק הב' מן המין הראשון הוא מהר"ר פרך
 ו"ל שכתב אסור לעלטלו בעיר עד שיטכירו רשות מכל
 הגוים וכן המרדכי וכן בה"ג שכתב בעי למזבן רשותא
 מכל הגוים דלית בה כי היכי דתיקו כולה מתא ברשות'
 דישאל ולבחר ערבי וע"ז סמך בעל סמ"ג וז"ל שאמרו
 בפ"י לא לא אמרו דרך שלילה שלא קנו רשות משר
 העיר אלא שמשמע מהצריחה ממה שאמרו שיקפו רשות
 מבעלי בתים ולא אמרו משר העיר נפקא מינא שלא
 נקיה רשות משר העיר:

הראיה הראשונה אינה ראייה שבדמיון עזמו וז"ל
 וזמנו ששטור משר העיר שזמו שאומר בגמ' שבעלי בתים
 גויים של חצרות נקיה מהם רשות לעלטל בחצר כך ראוי
 שבעל העיר והוא המלך נקיה רשות לעלטל בכל
 העיר:

וא"ת צריך שיזהר השר והמלך בעל הבתים כמו
 בקניית רשות מבעל הצד שהוא בעל הבתים: התשובה
 מאחר שיש לו רשות למלך להפקיד כליו שם הרי הוא
 בעל כל בית ובית לענין שטרות ויסיפיק שיזהר לו רשות
 להשתמש בכל בית כמו בעל החצר בבתים: ועוד שהרי
 הרב אהרן אמר שסיפיק לקנות רשות מהמשטיר שכבר
 השטיר אס: נשאר לו רשות להשתמש בו וא"כ ה"ה בשר
 העיר מאחר שיש לו רשות להשתמש בכל בית כדינא
 דמלכותא בגמרא אס נשאר לו רשות לשום כליו שם זה
 הרשות יסיפיק לשיטור לישראל:

יעיד שאין דנין אפשר משאי אפשר שבהר אפשר
 לקנות מבעליו הרשות אבל במדינה אי אפשר לקנות
 מן אלף בעלי בתים: ועוד שלעולם בונין בתים ובאין
 שם דוורים אחרים ועוד שכל יום ויום מוכרין הדוורים
 ע"מון בתיהם לאחרים וצריך בכל יום לקנות רשות
 מהדוורין הקונים ואין לדבר סוף גם הראיה השנייה
 שבהלך השנייה אינה ראייה שמה שכתבו הפוסקים דבעי
 למיזבן רשות מכל גוים דלית בה גם זה דיברו דרך
 חיוב ולא דיברו דרך שלילה לומר ואין קניין משר העיר

מיוחד ועוד אס כותב רש"י מקום מיוחד מ"ל זה שמשלשן
 המשנה לא יוכל רש"י להוציא זה שלשון מחני' היא רבי
 יהודה אומר אס יש חפיסת יד' של בעל הבית אינו
 אוסר ולא אמר רבי יהודה מקום מיוחד אלא חפיסת
 יד' וא"כ אפי' אינו מיוחד יש לו חפיסת יד' ופ"י הרמב"ם
 חפיסת יד' שמוש' ועכסוי אודיעך חידוש טוב בזה והוא
 שעד אחת אמר החכם שצריך מקום מיוחד דוקא ואס
 אינו מיוחד אוסר ואני אמרתי שללו דוקא מיוחד אלא
 בין שיש לו מקום מיוחד בין אין לו מקום מיוחד אינו
 אוסר ועכסוי אינו אומר שהוא הפך ממה שאמר החכם
 אלא שאס יש לו מקום מיוחד אוסר ואס אין לו מקום
 מיוחד אינו אוסר וזה יתאמת בשכבר ידעת שכמו שהגוי
 בעל הבית שבהר יכול להשטיר לישראלים שבהר כן
 שטירו ולקישו של גוי יכיל להשטיר כדגריסין במסכת
 עירובין פרק הדר ההוא מבואה דכזה דויר בה לחמן
 בר בריהםק א"ל אונר לרשותך ולא אונר להו וא"ל רבא
 לחיל חד מינינו ולישאל מיניה דוכתא וליחויב בה מידי
 דהו"ל כשטרות ולקטייה ואמר רבי יהודה אמר שמואל
 אפילו שטרות ואפ"י לקישו ונתן אה עירובו דויו ע"כ
 וצריך שתדע דהא השטירו יכול להשטיר דוקא אס יש
 לו רשות להשתמש בכל הבית כמו הבעל הבית שאו
 הוא כשלוה להשטיר כל הבית אלא בחלק מיוחד א"י
 להשטיר לפי שאינם דרים בעיר כל א' בחצר בפ"ע כי
 לפי שכן אוסרין זה על זה גם הגוי אוסר עליהם ומה
 אחת יכול לדון כי אותו התיקון בעלמו שצריכים לעשות
 שני יהודים הדמים כל א' בבית מיוחד לאכילה בחצר
 א' עם הגוי והיא שצריכין לשטור רשות מן הגוי הדר
 עמהם בחצר וכן שנים או שלשה גוים הדר' בחצר א'
 עם היהודים ההמה צריכים היהודים ההם לשטור רשות
 מכל א' וא' מהגוים הוא בעלמו התיקון ליהודי' רבים
 הדמים כל א' וא' בבתים מבעלי בתים גוים שבעיר
 בפרט וכל רבי' פרך עיר מוקפת הומה ישראל הדר
 בה יהוד מותר לעלטל בכל העיר וא"ל לשטור רשות מכל
 העיר אבל אס היו שנים בשני בתים אפילו ערבושיהם
 יחד אסורים לעלטל בעיר עד שיטכירו רשות מכל
 הגוים עכ"ל וכן הביא המרדכי ספק הלכה וכל"כ בה"ג
 ח"ל ואי מתא דגוים הוא בעי למיזבן רשותא מכל גוים
 דלית בה כי היכי דתיקום כולה מתא ברשותא דישאל
 ולבחר ערבי עכ"ל וע"ז סמך בעל ספר ה"ג עכ"ל
 החכם הגו' במין הראשון של ראיות וזה המין נחלק
 לשנים הא' ממסכת עירובין מדמיון פ"י שאמר שבמסכת
 עירובין לעולם השו התיקון המבואות עם החצרות ועם

הבחים משר העיר מה לחבן אל הבר ועוד שמיד כשאמר אינם צריכי לערב אמר ואע"פ שכל הבחי משר העיר צריכים לשכור מכולם ולפי המשך הלשון הו"ל לומר אין צריכי לשכור מכולם שזה מורה לשון ואע"פ והוא מוכרח אלא לשון הר"ס הוא זה שנים יהודים הדריס בכרך א' אין די בזה שקונים רשות מהשר לעשות עירוב אלא צריכי לשכור הרשות מכל בית ובית שיש להם כדאיחא בעירובין ההחיס הדריס בחזר בזמן שאוכלים משל אביהם אין צריכי לערב אבל אם אינם אוכלין משל אביהם צריכי לערב כך אע"פ שכל הבחים הם של שר העיר הו"ל שאין מקבלין פרס ממנו לפי שאין אוכלין משלו צריכי לשכור עכ"ל ותמלאתו בס' כלבו :

ועתה תקשה להרמ"ל ענינו ואומר שראיתו אינה ראויה כלל והטעמה היא זאת שלשון המשנה בעירובין פ' הדר הוא זה האחין השותפין שהיו אוכלין על שלחן אביהם וישנים בבתיהם צריכים עירוב לכל א' וא' לפיכך אם שכה אחד מהם ולא עירב מבטל רשותו מאיחתי בזמן שמוליכין עירובין במקום אחד אבל אם היה העירוב בא אלון או שאין עמיהם דורין בחצר אין צריכי לערב ופי' המשנה דרך קצרה הוא זה מה שאמרו האחין השותפין אין הסוגי האחין שהן שותפין אלא כאלו אחד האחין או השותפין ומ"ש היו אוכלין על שלחן אביהם אלא שנתן להם פרס ואוכלין כל אחד בביתו והב ובינים כולם בחצר אחד וה"ה אם הבינים בחצר אחת ופי' המשנה ואמר שמה שצריכי כל אחד ואחד מהבינים לתת עירובו הוא אם יש דורין אחרים בחצר דמנו שדורין האחרים אוסרין זה על זה אוסרין האחין זה על זה אחר שאין אוכלין ממש על שלחן אביהם אלא שנתן להם פרס אבל אם אין דורין בחצר אין צריכי לערב כלל שכלם נמשכים אחר האב כיון שנתן להם פרס ולא באתי עמה לפרש כל המשנה אלא מה שצ"י ממנה לדרון שלפנינו :

הכלל העולה מזה המשנה שהאחין שמקבלין פרס מאביהם והב ובינים דריס בחצר אחד אם אין אחרים דריס עמיהם בחצר אלא הם לבדם אין צריכי עירוב כלל לא הם ולא אביהם שהרי זה הוא כאלו אין בחצר אלא בעל הבית אחד ואם יש אחרים דריס בחצר ידוע שהאחרים צריכי לתת עירוב ששניהם אוסרין זה על זה וזהו פשיטא שהבב ג"כ צריך לתת עירוב שהרי שלשה יהודים דריס בחצר האב ושנים אחרים ואפילו האב ואחר אלא אפילו הבינים כלן צריכי לתת עירוב כל א' וא' ומה אמר הרמ"ל כדאיחא בעירובין האחיס

אלא שאמרו קונין מכל בעל בחיס חו לא כיוונו לשלול שר העיר דה"ה אם יראה קונין משר העיר ומה שאמרו שיקנו מכל גויס דאית בה ה"ה מן הבר אלא לפי שהשר מקפיד על שפירות העיר שיראה לו שרועים להלקו מהעיר וכמו שקרה במלך טורקיה שבקשו קהלות קושטאמניאל לקנות ממנו רשות העיר ולא ראה שאמר להם שאם יקנה להם רשות העיר יהיה אסור לו לקחת מהם מס וכרנ"ל כמו שידענו מפי השמועה וכמו שכתבתי לי בשאלתך וכן בקשו משר אחד מפי ראב"קיה שימכרו להם רשות העיר ואמרו לו עבדיו שלא יעשה שחשבו שישלקוהו מן העיר ולזאת הסבה חיקו הנכמים שבעול רשות לא יועיל עם הגוי אלא שכירות כי לא יראה להשכיר ומתוך כך יצא הישר משם כדמבואר בגמ' ולכן לא הוכירו קניה משר המלך שהוא רחוק שימכרו רשות אלא דיברו במצוי שבעל החצר אינו מקפ"י בזה ודבר הכתוב בהווה :

ועוד מה שלא דברו במלך הו שר לפי שרצו לדבר בדבר שהוא כולל בכל המלכויות ובכל המדינות ובכל העיירות והוא מבעלי החצרות אבל מלך או שר אינו כולל שהרי יש עיירות וכרכים ומדינות רבים שאין להם מלך ושר וגם מחצות רבות וגדולות מאד שאין מלך ולא שר להם כמו יושבי פלשת היא ויניחיה ולכן לא דיברו במלך ושר אבל ה"ה למלך או שר :

הרי נתבעלו הראיות שבמין הראשון בשתי הלוקותיו ועכשיו ילך לבעל המין השני מהראיות והוא שדברו מבואר דרך שלילה ואמרו שלא יקנה רשות משר העיר והם השנים הא' הרמ"ל ואחר הוא הטור ילך עמה להבין ראיית הרמ"ל כתב החכם בקושטרים החשובה ז"ל וכו"פ הר"מ ז"ל שני יהודים הדריס בכרך אחד אין די להם בזה שקונים מהשר לעשות עירוב אלא צריכים לשכור מכל בית ובית שיש להם כדאיחא בעירובין האחיס הדריס בחצר בזמן שאוכלין משל אביהם אין צריכים לערב ואפילו שכל הבחים משר העיר הו"ל ואינם מקבלין פרס ממנו פי' שאינם אוכלין משלו צריכים לשכור מכולם ע"כ וראיה זאת מבוארת במשנה פ' הדר עם הנכרי וא"כ בעלה מחלוקתם ע"כ דברי החכם המשיב כמ"ש בקושטרים ששלחה לי וזה ע"מ שלפ"ו במשנה עממה אמרו שלא ישמרו רשות מן השר חו אינו כן לא במשנה לא בגמ' שלא נמצא תנא ואמורא שיאמר כן :

ועוד שזה הלשון לא ימשך קצתו בקצתו שאין ימשך מ"ש האחיס הדריס בחצר בזמן שאוכלים משל אביהם אינם צריכים לערב עם מ"ש במתוך לזה ואע"פ שכל

לריכוס לערב בנייהם אע"פ שאין גויים בנייהם ויגא
 זה הדין מואת המשנה שכמו שהאב היה ראוי שאע"פ
 שאין מקבלים בניו פרס לא יהיו לריכוס לערב כלל
 מאחר שאין דיוורן בנייהם והאב היה ראוי שיחברם
 ואפ"ה אינו מחברם ולריכוס לערב אחר שאין מקבלין
 פרס ממנו חף הכא נמי שהיה ראוי שהשר יחברם ולא
 יעטרו לערב אפ"ה לא יחברם ולריכוס לערב וכל זה
 מיירי כשאין בעיר דיוורן גוים אלא כולם יהודים דומייל
 דמחני' שאמר האחים הדריס בחזר בו' שאין מחני' מיירי
 אלא בענין עירו' לבד לא לענין שכירות מהגוים וכן בעיר
 ראוי שלא מיירי המשנה אלא כשהעיר כולה יהודים ואין
 דרים בה גוים א"כ לענין העיר שדריס בה יהודים
 וגוים לא שמענו דין כלל מה יעשו היהודים לשיחיו
 מותרים בעירובם שיעשו וישראל הדין כפי הכברא שיטרו
 מן הגוים רשות מכל בעל הבית או שיקנו רשות מן
 השר שזה נשאר בבחירתו מאחר שזאת המשנה לא
 מיירי כלל שיש דיוורן גוים אלא כולה יהודים:

יא"ח שזה הדין מיירי ג"כ כשיש גוים בה במחני'
 והעם שאע"פ שמחני' לא מיירי פי' בו מיירי באופן
 הזה והוא שהמשנה אמר שהגוים שאין מקבלים פרס
 מאביהן לא נחשבו שהם לריכוס לערב אלא לריכוס
 לערב וזה הדין הוא אפילו שאין דיוורן בחזר ו'קו' אם
 יש דיוורן הרי הוכרנו בכלל אם יש דיוורן לזה חשיב אין
 הכי נמי דאפ"ה אינו יולא דין זה שהכונה בקל וחומר
 הוא ק"ו אם יש דיוורן אחרים בחזר שריכוס לערב
 והוא הדין בשר שאין מקבלים פרס ממנו דאע"פ דיש
 דיוורן אחר' פי' גוים אפ"ה לריכוס היהודים לערב
 בנייהם חשיב ואומר אין נמי אלא עדיין לא מיירי
 מחני' מה תקון יעשו היהודים לקנות רשות מן הגוים'
 אם לרק שיקנו רשות מן שר העיר או לא אלא שיקנו
 רשות מכל בית והשאר לבחירתו שיעשה אינו שריגה
 שיקנה מכל בית או מן השר שלענין חיקון עם הגוים
 לא מיירי מחני' ועיקר באב עם הגוים אלא לענין עירוב
 בלבד ומאחר ללא מיירי באב עם הגוים לענין חיקון
 מן הגוים ג"כ לא יולא דין כלל שר העיר בחיקון הגוים
 שהרי השר שאין מקבלים פרס מאביהם אמר מחני'
 שריכוס לערב אב לא יש גוים בחזר מה חיקון יעשו הגוים
 לא מקיירי כלל לכן מתוך הדומק נראה לי שכונה הר"מ
 דמחני' מיירי בשתי דרכים או שכל ההגז מן האב והשני
 שיש בחזר דיוורן גוים ובאלו שתי הקרקעות אמר מאחר
 שהחזר כולה משל אב ויש שם דיוורן גוים מחני' אמר
 שאם אין מקבלים פרס מן האב לריכוס לערב והכונה

הדריס בחזר בזמן שאוכלים משל אביהם פי' שמקבלים
 פרס מאביהם אין לריכוס לערב פי' אין לריכוס עירוב
 כלל לא הם ולא אביהם ומיירי שאין דיוורן אחרים
 בחזר אלא הם ואביהם לבדם אבל אם אין אולכין
 פרס מאביהם לריכוס לערב:

ועתה בזה הר"מ להוליא דין אחר מזה הדין והוא
 מה שפ"י קך אע"פ שכל הבתים הם משר העיר ואינו
 מקבל פרס ממנה לריכוס לערב:

ואני תמיה על הר"מ איך עלה בלבו להוליא זה
 הדין מואת המשנה משמע מדברי הר"מ שמדמה שר
 העיר לאבי הבתים והבעלי בתים לבנים ואע"פ שגראה
 שאין שוין ולא דומין אבל אינה אותם דומים כמו שהשב
 הר"מ ואפ"ה הכי לא יגא זה הדין מואת המשנה בשום
 גז שהדין שריגה להוליא הוא ששני יהודים או מאה הדריס
 בנכדך ויש שם ג"כ גוים דרים בה ואין מקבלים פרס
 מהשר שריכוס היהודים עשוה שתי דברים אחד ששכרו
 מבעלי בתים גוים הרשות מכל בית ובית השנית שיעשו
 היהודים עירוב בנייהם ויתן כל בעל הבית יהודי עירובו
 ואמר עוד ענין שלישי בחלוקה הראשונה שיטרו רשות
 מכל בית ובית ולא משר העיר:

יעבשו ראו לדעת אינו מאלו השלשה דברי' ריך
 להביא ראיה עליה אם הראשונה שריך שיטרו רשות
 מכל בית ובית מבוארת היא בגמ' ואינה לריכוס ראיה
 ואם השניה שאמר ששכרו רשות מכל בית ובית שיעשו
 היהודים בנייהם עירוב ג"כ ידוע אבל מה שריך להביא
 ראיה עליה הוא שגזעא הזה שיש יהודים וגוים דרים
 בנכדך ואין מקבל' פרס מהשר שאין קוין רשות משר
 העיר וזה השלישית לעולם לא חלה מואת המשנה לפי
 שהשר לדעתו דומה להב"י האב והבנים בחזר אחד עם
 אביהם דומין לשר המדינה:

ועתה ראוי לדעת מהו הדין שפסק מחני' בזה הנושא
 שפסק הוא שהאחין שאין מקבל' פרס מאביהם לריכוס
 שיערבו בנייהם כל א' וא' מהאחין עירוב והודיענו הדוס
 לפי שאם מקבלים פרס ואין דיוורן אחרים בחזר אין
 לריכוס לערב בנייהם ועבשו שאין מקבלים פרס אע"פ
 שאין דיוורן בחזר לריכוס לערב אלו עם אלו ולא שנאמר
 שאין לריך עירוב כמו שמקבלים פרס א"כ דומה בדומה
 נאמר שהיהודי' הדריס בנכדך אע"פ שאין דיוורן אחרים
 בנכדך אלא בלבד יהודים לריכוס לערב ולא שנאמר
 שאמר שאפ"י שהנכד כולו מהשר שאין לריך לערב לפי
 שאפשר שנחשוב שהשר מחבב לכל היהודים ובאולי כלם
 באוכלי שנתנו מאחר שכל הבתים שלו קמ"ל שלעולם

הטור והר"מ שאין קוּיין רשות אינו מאמר כללי לכל שר שהרי יש שר שפ"ע יודו שיקנו רשות ממנו והוא שר שהבחים שלו והשכירם וגשאר לו רשות לסלקם שמבואר בגמ' וכהוא דרשב"ל ותלמידו רבי חייא שהמשיכו שהבחים שלו והשכירם אס מצי מסלק ליה יכול להשכירו לישראל ולא גרע שר ממשיכו דעלמא אבל אדרבא בשביל שהוא שר היה ראוי שיהיה לו יוחר יכולת להשכיר ממשיכו דעלמא ובהו השר כ"ע מודו שיכול להשכיר ועוד שכן כתב הרשב"א בפירוש בחשבות שאלה ז"ל:

שאלה אס יספיק להם שיטכרו מהפ"ר ש שהוא אדון העיר ונותנין לו הך ידועי בכל שנה מהבחים או שמה ארץ שיטכרו מהבעלים הדריס שס' חשבה כל דמצי הפ"ר לסלקן מצי לאוגורי כל היכא דלא מצי לסלקן לא מצי לאוגורי וכדלמרי' בהה"ג דלא הוה שוכר והוא משכיר ושייליין מהו למיגר מיניה היכא דלא מצי מסלק ליה לא חיבועי לך כי חיבועי לך דמצי מסלק ליה ואמר ליהו ריש לקיש ששכור עכ"ל:

וא"כ הטור והר"מ שאלמרו שלא נשכור משר העיר אינו כולל שהרי ילא מן הכלל זה השר ועוד מציא מן הכלל שר אחר והוא שר שהבחי' שלו והשכירם ואין לו רשות לסלקם אס נשאר לו רשות להניח כליו שס יכולים לשכור ממנו כמ"ס הרשב"א עצמו וכחבחי' לעיל וא"כ הרי יש לנו ב' חלוקות דע"כ יודו הטור והר"מ וכל מי שיאמר שאין קוּיין רשות מן השר יודו שקוּיין מן השר וא"כ גם כן נכנס חלוקה שלישיה והוא שאין הבחים שלו אלא שיש לו רשות להשתמש בכל בית וציה וא"ל אי אפשר להכניס זאת החלוקה ה' לפי שבזאת החלוקה ה' הבית אינה שלו ובשני החלוקה ה' הבית שלו שאלמרו הפוסקים לעיל שאס יש לו רשו' להניח כליו שס יכול להשכיר דוקא בצעל הבית שהבחים שלו אבל לא במי שאין צעל הבית כמו השר או המלך וכמו שאמר החכם ה' בקונטרס ששלח לי בסופו חשבה לא גרע מלך והשר משכירו ולקיעו שיכולין להשכיר ואפי' לא לדעתו דצעל הבית והרי שכירו אינו רשו' הבית אלא שיש לו רשות להשתמש בה אף המלך והשר ועוד שלפי האמת אין הפרש בין שיהיו הבחים משר העיר או לאו שאס יש לו רשות להשתמש יוכלו להשכיר אע"פ שאין הבחים שלו והראייה שהרי בצעל הבית שלא נשאר בידו רשות להשתמש כמו זר נחשב ולא יועיל שכירותו כלום לישראל אחר שהשכירו לגוי א"כ מי הוא הסיבה שיועיל השכירות כשיועיל הוא הרשות שנשאר בידו א"כ ה"ה בשר שאין הבחים שלו אס יש לו רשות להשתמש

לזריכין לערב הוא שיערבו ציניהם וגם שיערבו עם הגוים פי' עירוב עם הגוים הוא שיטכרו מהס רשותם ולא אמר שיקנו הציים רשות מן האב אחר שהציים כלם מן האב שהוא כמו השר נפקא מינה שלא יפסיק שיקנו הציים רשות מן האב הכא נמי בשר לא יפסיק שיקנו רשות ממנו:

וזה הנתיב הדחוק הגלגל מלאחי ליישב דעת הר"מ והוא דחוק מאד דמ"ל לדמות שר העיר לאב הציים ובני העיר לבני האב ומ"ל דמיירי מחני' כשהחזר של האב דילמא אינו משל אב וכן משמע ממחני' אחר שלא פי' כן ומ"ל שיש בחזר דיוויין גוים וא"ל מאחר דמחני' מיירי החס משמע שהוא כולל אפי' שהחזר של אב מיירי בין שיש דיוויין גוים בין שאין דיוויין גוים סוף סוף מ"ל שלפי שאמ' מחני' לריכין לערב הכונה שכלל בכאן שכירות מן הגוים ואפילו שניח שבזריכין לערב כלל שכירות מגוים ומ"ל שיהיה השכירות מצעלי בתיים ולא מן השר דילמא אפי' מן השר שכשחאמר שמה שאמר לריכין לערב ר"ל לערב ולשכור אפי' נחמ' לערב וגאמר אנו שמי שראוי הוא השר הכלל שראית הר"מ ממחני' לשלח נקנה רשות מן השר חלושה וחלושה וגם הר"מ ראה וידע כל זה אלא שהבנתו היא שאין קוּיין רשות מן השר ובקש ראייה דרך אסתמכתא בעלמא ועתה הטור והר"מ סברתם שאין קוּיין רשות מן השר ואין להם ראייה כלל ואחר שזאת אמת לא הבנתי מה נכתב החכם ה' על דברי הר"מ וראייתו נכתב וראייתו זאת מבוארת במשנה פרק הדר מה שראה מבואר אס רואה המשנה כעורחה זיל קרי בי רב הוא ואס ראה מבואר מה נכתב הר"מ כדלית' בעירובין האחים הדריס בחזר בזמן שאוכלין משל אביהם אין לריכין לערב אדרבא במשנה אומר בהפך שאומר במשנה לריכין לערב והר"מ כתב אין לריכין לערב ואס אמר כן על מה שפי' בגמ' שמכלל אוחו הפי' שפי' בגמ' על המשנה יולא מכללו דין שאין לריכין לערב זה אינו מבואר במשנה אלא יעלם מאד עד שפירשוהו כן בגמ' על לך הדוחק ועוד שאינו מבואר במשנה אלא בגמ' ואס כונת החכם שגראה מבוארת הנפקותא והדין שמוציא הר"מ מהמשנה ולא יראה כמו שראיתי הכלל שלא מצינו מי שיאמר שאין קוּיין רשות מן השר אלא הטור והר"מ אבל כל שאר הפוסקים משמע מהם שקוּיים רשות מהם וגם מן הגמ' כמו שכתבתי בחתלת דברי ועוד אומר לך שגם הר"מ והטור יודו שקוּיין רשות מן המלך וזה יתבאר בהקדמה אחת אמתית שאי אפשר להכחישא והיא שמה שאמרו

שכירות רשות ממנו מועלת כלל כי אין העיר שלו אלא לכול קצת פרוטיה ואביו דרזינו המלך יר"ה ויארריך ימים יכול להוציא אותו ואחצו בנו משם לשלח אותו אל מקום אחר כמנהגו ולא יוסיפו לגור בעיר ההוא כל ימיהם עכ"ל:

והמהני אך כחבין שהרי אם נניח שחועיל שכירות מן המלך או שר העיר שבירו ושומר החומות שמקבל פרס מן המלך יודע הוא שיכול להשכיר ולא עוד אלא ג"כ המלך עצם הוא משמש למלך בכל אשר יזונו ומקב' פרס מהמלך יר"ה ואע"פי שהמלך יכול להוציאו אותו ואחצו בנו לא בשביל זה ימנע מלהשכיר שהרי גם בעל הבית שיש לו שטר ולקוט יכול להשכיר אע"פי שבעל הבית יכול להוציאו מביתו ובעוד שאינו מוציאו יכול להשכיר ור"ה הטעם שהמלך יכול לשכור הוא מטום דלא גרע משכירו ולקוטו א"כ יש למלך דין שכירו של בעל הבית ויהא בשכירו דבעל הבית אבל שכירו השכירו לא ור"ה א"כ אם המלך יוכל להשכיר מטעם שכירו א"כ שר החומות הוא שכיר המלך והמלך נכנס כאן מטעם שכירו א"כ שר החומות הוא שכירו השכירו:

חשובה אינו אומר שהמלך נכנס מטעם שהוא שכירו של מצעלי בחי העיר אלא כונתם דאחר שהמלך יש לו רשות להניח שם כליו הרי הוא כבעל הבית וכמו שהבעל הבית שהשכיר אם נשאר לו רשות להניח שם כליו יכול להשכיר לישראל אף המלך שיש לו רשות להניח שם כליו יכול להשכיר כמו הבעל הבית עמו ור"ה בעל הבית יתא' אבל המלך אינו בעל הבית לכן אינו מביא ראיה לומר שהמלך שיש לו כ"כ רשות ויכולת כמו בעל הבית אע"פי שאינו בעל הבית שהרי שכירו אינו בעל הבית ואע"פי יכול להשכיר אף על פי שאינו בעל הבית אף המלך יכול להשכיר כמו בעל הבית ור"ה א"כ מה שאמרתי שכירו ולקוטו של מלך יכול להשכיר אינו לומר שהמלך הוא שכירו של בעל הבית אלא אינו מביא ראיה שלא גרע המלך אע"פי שאין הבית שלו מהבעל הבית שהבית שלו ואינו מביא ראיה לזה שאינו אומר דלא גרע המלך מצעל הבית אף על פי שאינו בעל הבית משכירו ולקוטו שאינם בעל הבית:

גם מה שכתב החכם הנז' בסוף הקונטרס ששלחת' אלי שכתב שרריך לשכור מכל א' וא' מצעלי בחים של העיר דכיון שהדרים בבחים ובחלרות הם האוסרים לעלעל בעיר מהם לריך לשכור שיהא מדבריו אם המלך אינו אוסר לא יועיל שכירות ממנו אינו כן שאע"פי שהמלך אינו דר בעיר ואינו אוסר מאחר שהגויס בעיר

בבחים יכול למכור רשותו והוא אוחז הרשות שיש לו שאין בכאן סיבה להועיל או להזיק אלא מי שיש בידו רשות להשתמש או אין לו רשות להשתמש והטעם שאין הפרש בין שהבחים שלו לשאינן שלו שאע"פי שאינו שלו אם יש לו רשות ישכיר לישראל שכירות ליומיה ממכר הוי הלךך אם לא נשאר לו שום רשות הוא שר בעלמא ואם מי שאין הבחים שלו יש לו רשות להשתמש הוא כבעל הבית שנשאר לו רשות שאין הפרש בין זה לזה מלד היות זה בעל הבית זה אינו בעל הבית אלא מלד הרשות שנשאר לו לא נשאר ור"ה הרב"ש בחשובת שאלה בלוחה קיימה שקיימה יש לעיין אם חועיל דאע"פ דלוח לאדון חס על אשיו אינו יכול להלקח מביתם ור"ה אך ישכיר או ימכור רשותם שהרי אפילו אם יהיו הבחים שלו והשכירם כל שאינו יכול להלקח אין מועיל מה שימכור כדלוחה בפרק הדר בעובדא דרשב"ל וחלמידי דר' הנינא דלוקליעו לפונדק כו' יראה מאותו מעשה שכל שאינו יכול להלקח אין משכיר רשות האחריו ובגדון שלפנינו ודאי אין האדון יכול להלקח מביתם מן הדין אלא שיש ללמד זכות ממה שאמר הרשב"א שאם היה למשכיר שום תפיס' יד בלוחה הבחים כגון שיהיו לו כלים או שיש לו רשות להניחם שם אפילו לא הניחם שוכרין אפילו מן המשכיר אע"פי שאין לו כח מן הדין להלקח לפי שאינו גרע משכירו ולקוטו יתקן בר ששת:

הרי מבואר מדבריו שאע"פי שאין הבית מן השר מאחר שיש לו רשות להניח הכלים שם יכול להשכיר לפי שלשונו כולל גם לשר שאין הבית שלו שך החלחת חשובתו אפילו אם יהיו הבחים שלו פי' לא מיבעיא אם אין הבחים שלו אלא אפילו הבחים שלו אין מועיל וחזר לשתי החלוקות וכחז על שתיים אלא שיש ללמד זכות כו' ועוד שלא חילק בסוף החשובה דהל"ל ודוקא אם הבחים שלו:

עוד חייב לך בשאלה השנית ששאלת שאם יספיק כשיקנו רשות מן המלך אם יועיל בשיקנו רשות משרו או משומרי החומות:

חשובה פשוט הוא דיועיל מדגרסינן בעירובין פי' הדר אמר רב יאודה אמר שמואל אפילו שכירו ואפילו לקוטו וזוהן אה עירובו ודיו אמר רב פפא כמה מעלייא הא שמעמא וחמהני מהכסם הנ' שכתב ור"ל ועוד אפילו אם נניח שחועיל שכירות משר העיר מה שאינו לא מיבעיית שאין דר שומר החומות מספיק לזה כי אין לו חלק ונמלה בעיר אלא כמו של מלך יר"ה שהוא גדול מהש' והה' בממשל' בין בעיר ההוא בין חוץ ממנה אין

יטורן לשכור רשות מן צעלי בחים לפי שיש להם רשות בבחים דה"ה כל מי שיש לו רשות בבית יכול להשכיר שאינו בהכרח שהאוסר הוא יהיה המחיר אלא אלו אוסרין ואלו מחירין מלד הכח שיש להם להחיר כמו שמינו במשכיר ביתו והלך השוכר שאנו מפרדים שיבא בשבת ויאסור מלד איסור ההולך מחיר המשכיר ולא היה המשכיר האוסר שלא היה המשכיר דר בבית והטעם שאחר שמי שיש לו רשות בבחים והוא הבעל הבית השכירם ליהודים עם כל הבחים ליהודים אע"פ שהבעל הבית השכירם לאחרים קודם והוא הבעל הבית דר בהם ואחר שכל הבחים הם ברשות ישראל או ישאפו מותרים הכלל שמאחר שהמלך יש לו רשות להשתמש בבחים אע"פ שאין יכול לסלקם יכולי לקנות רשות ממנו שהרי שלשה חכמים המה גפלאו ואמרו כן בפ"ה הרשב"א ומגיד משנה והריב"ש ולא עוד אלא אפילו העור והר"מ וכל מי שיטה אליהם יודו בזה כמו שפירשתי למעלה ואומר עוד אילו הוגש שהעור והר"מ לא יודו בזה והנה חולקים אלו עם אלו והלכה כדברי המיקל בעירוב כדגרסינן במסכת עירובין דלמא ריב"ל הלכה כדברי המקל בעירוב והלכתא כוונתה ואומר עוד שאילו הוגש שלא היינו מוזהרים חכם שיאמר שרשות המלך יועיל אלא אם היה יכול לסלקם מן הבית כצעלי בחים דע שכל הקרקעו שבמלכו אדונינו המלך יר"ה מן המלך כמו שהעידו לפני אנשי אמת שהיקרה בת המלך יר"ה רצחה לקנות בחים מצעלי בחים שם בקוסטאנדינא ולא ראו והזמינתם לדון לפני המשנים וימלא כחוב שהקרקעו כלם שבכל המלכות הם מהמלך אלא שהרשה לאנשים שבמלכותו שיבנו בקרקעותיו בחים באופן שקרקע כל בית ובית הוא מן המלך והבנין שעליו הוא מצעל הבית:

יטורן רשותו אבל אם משתמשים כל אחד מהם בכל בית יספיק רשות מאחד מהם שהרי כל אחד יש לו רשות בכל הבית וכמו שאמרו בהמשה שכירין כי לא ידעתי למה נדחק בזה דהא איכא למימר דהיהא דירושלמי שאני שהישראל והגוי דרים בבית ושניהם אוסרים אבל כשאין דר אלא א' מהבעלים באחיה מהם שיסכור הגוי אי נמי דהתם שאני שהישראל והגוי דרים בבית הם שני מינים ולפיכך צריך לשכור מן הגוי ולערב עם הישרי אבל אם היו גויים דרים בבית אחר אין צריך לשכור אלא מאחד מהם חת יראה עיקר ונלמד בקל והומר מדין שכירו נו' שאע"פ שאין לו חלק ונחלה בבית כשישכרו ממנו הגוי וכ"ש כששכרו מאחד מהבעלים ואין לחלק ולומר דמכה הבעל הבית אחי ולא דמי לשני צעלי הבית דה"כ בהמשה שכירים צעלי שיסכור מכל אחד דהא הו"ל בהמשה צעלי בחים אלא ודאי אין צריך לשכור אלא מצעל הבית ה' די שיקנה רשות מאחד מהם וכן מאששו שאלו משתמשים בכל הבית ורצחה לזה שכ"כ הרב רבינו ירוהם שכתב ואם צעל החצר שהבית שלו יש לו עדיין חפיסה יד באוהו בית כלומר שיש לו שם כלים בחובו אינו אוסר עליו הדר שם שהרי הוא כמו שדרים שניהם בבית אחד וכבחתיו למעלה ואע"פ שסמ"ג פירש הירושלמי וכתב דמייירי שניהם שותפים בבית צריך שיוצן שמונתו ששניהם שותפים בבית וכל אחד משתמש בגד אחד זה למורה חת למערב ואין כל אחד משתמש בכל הבית כמו שפירשתי ללא מהסתברא שאם כל אחד משתמש בכל הבית שצריך משניהם לקנות רשות ועוד אומר לך שהקרקעות נחנם המלך להם על מנת כשיחפוך יטה להם שיסחרו הבנין וילנו להם ויעשו כאלהי קדר וכן נמלא בדיני המלוכה שבמלכות האמת והרי יכול לסלקם ועוד שא"כ המלך אדונינו לקח את כל הארצות האלה ובחים בניינים ממלך הגויים ונחן הבחים לאנשי מלכותו ע"מ שיסלקם כשירצה וידוע זה ועוד אומר לך טענה אחת חזקה לשנקה רשות מהמלך ובנו יע"א אילו הוגש שלא לקחם המלך או שלקחם ונחנם מתנה חמורה וגם אילו הוגש שלא יועיל רשות להשתמש אלא צריך שיהיה למלך רשות לסלקם ואילו הוגש שכל החכמים יסמינו בזה מה שאינו כן אפילו הכי וכל לקנות רשות מהמלך והטעם שהמלך יוכל לקחת הבחים בשעת המלחמה ולסלק לבעלי הבחים ולמלחמת הבחים מפרשו ואנשי מלחמתו למרכבותיו ולהשאל להם בחים בגד אחרת מן העיר או בעיר אחרת או להשליכם על פני השדה במקום שמור בעוד המלחמה עליו וכמו

יא"ח לפי זה המלך ובעל הבית הם שותפים בכל בית ובית ואם הם שותפים זו קשה מן הראשונה שלא יספיק שיקנו רשות מן המלך ולא יספיק שיקנו רשות מן צעלי בחים אלא צריך שיקנו רשות משניהם כדאיתא בירושלמי ישראל גוי שהיו דרים בבית א' צריכין ישראל והגוי להשכיר נפקה מינה שהשותפים בבית א' צריכין לקנות רשות משניהם חסובה הוא דירושלמי יוצן שיש לכל א' מן השותפים מקום מיוחד להשתמש שאע"פ שאין חלקו הבית בגדר בניינים וגם אין כל אחד מכיר מקומו עכ"ל כל א' נעל ע"כ עכשו לשמושו לך אהדו ה לגד מורה מן הבית חת לגד מערב כמש"ל ולכן צריך שהשי שותפין יטורן רשותו ולא יספיק שותף אחד

למלך לסלקם בדינה דמלכותא ודאי יכול הדר בבית להשכיר לישראל כל עוד שהמלך אינו מסלקם:

וב"ש דומיא דמשכיר הדן למשכיר הוא זה בעלמא שכתבתי שהגוי המשכיר לגוי אע"פ שיכול לסקוק בכל עת שירצה שחיהם ימליכו להשכיר כל עוד שאינו מסלקו אם המשכיר השכיר לישראל מושכר הוא ואם השוכר הדר בבית השכירו לישראל מושכר הוא שהרי בעובדא דרשב"ל ותלמידיו רבי הנינח ביהומסר דמני מסלק אגריין מניה אין הכוונה אגריין מניה ולא מן השוכר חלילה לפרש בן אלא הפירוש כיון דמני מסלק ליה אין יכולין לשכור ממנו כמו שנוכל לשכור מן השוכר שהשכירות לישראל מן השוכר פשיטא שיוכל להשכיר שהרי הוא דר בבית ויכול להשכיר רשותו אבל הבעייה היא אם יוכל ב"ל לשכור מן המשכיר אחר שהשוכר אינו בנאלי להשכיר ממנו וכן כתב הרשב"א ז"ל גוי שהשכיר רשותו לגוי אחר אם המשכיר יכול לסקוק אחר השוכר כל זמן שירצה שוכרין אפילו מן המשכיר וכתבתינו למעלה הרי שכתב לשון אפילו כלומר ל"מ ששוכרין מן השוכר שזה פשיטא שהרי הוא דר בבית ומאחר שכן הוא האוסר וגם הוא יהיה המחיר אלא אפילו מן המשכיר שאינו דר בבית ואינו הוא האוסר אפ"ה יהיה הוא המחיר ושוכרין ממנו זהו דלתי

יחזק בן החכם הג"ר יוסף קארו זלה"ה

סימן מא

ודע בני הקבר שאחר שהשלמתי זאת החשובה הוצא אלי ספר שאלות ותשובות אגריינא ששלחתי בעצרוני בעבור כבודך והגיעני היום הוא ומלאחי בו עוד גדול לכל דברי ה"ל השאלה למוהר"ר יאודה אסקירא יש לעיין אם אוחה קנייה שעשיהם מועלת שהרי אע"פ שיש לארון מס על אשתו אינו יכול להשכיר רשותם שהרי מן הדן אינו יכול לסקוק ואפילו היו הבתים שלו והשכירם לאחרים כל שאינו יכול לסקוק אינו מועיל שכירות שיעשה הוא מן הרשות כדאמרין פרק הדר רשב"ל ותלמידיו רבי הנינח איקלעו לההוא פונדק כו' הנה בנאלי שכל דלא מני משכיר לסקוק השוכר אינו יכול להשכיר הרשות בנדון זה ודאי אין יכול לסקוק מן הדן הגוים הם מבחיתים אלא שיש ללמד זכות על זה ממ"ש הרשב"א שאפילו לא היה משכיר יכול לסקוק אם היה עמו שהשכיר שום חפסיה אלא שיש לו רשות להניח שם שום כלים שוכרים אפילו מן המשכיר שאינו גרוע משכירו ולקטנו עכ"ל וא"כ בנדון זה יש לומר שכיון שכבר

שבעינינו ראינו של מלך כוחר הבתים שאלל החומה בשעת חירום כדי שלא יכנסו הגוים הזוררים בבתים לסחור משם המבצר או החומה או לבא עליו ועל פשוטו בשפה חכו דינא דמלכותא ואינו גול וכאלה רבות מקרים בכל יום מזה המין ומימינו אחרים לגורך המלך וההכנסה ה"ו כתב וכי הימא סוף סוף המלך מי ירע משכיר וכי יכיר המשכיר כימי דמני לסקוקי לשוכר בגו זמניה אגריין מניה הכלל מני כיון דמלכא כל חד מבני מחא מחזקתיה ממלכא גופיה בעינן למיגר רשותא לא מבעלי בתים הא יחא ממנה אפ"ה הדא דדוקא גבי משכיר אמריין הכי לפי שהבית שלו אבל גבי מלך לא אמרי' הכי דהא אין כל בתי העיר שלו ומלך במשפט יעמוד ארך וארך ויולא בני אדם מבחיתים:

וא"ל בממשלת המלוכה יכול לעשות כן כו' הוי גול ובני האי גוונא לא אמריין דינא דמלכותא דינא וכו' בר מן דין ובר מן דין אם אחר אומר כן לא יוכל איש יהודי לשכור רשות מן הגוי הדר עמו בחצר שמה יעולנו המלך מביתו ביום השבת דומיא דמשכיר דמני לסקוקי בגו זמניה וכל מקום שצריך לשכור רשות מהגוי היה צריך רשות מן המלך וזה שקר אלא מני אינו לך למיגר רק ששכירות רשות מן המלך לטלטל ע"י עירוב אינה מועיל לה ע"ש דבר החכם הג' בקונטרסים ששלה אלי מ"ש דהויא גול אם זולתם מבחיתים כי אמר הוא אם יקח המלך בחייהם לעצמו ולא לצורך מלחמה אבל להציל העיר מן הגוים אוחס עד שיכלו הגוים דין גמור הוא דדינא דמלכותא לקחת הבתים ולסקוק מהם וגדולה מזה כחוב בשמאל דכתיב ויאמר זה יהיה משפט המלך את בניכם יקח ועם לו במרכבתו וראו לפני מרכבתו ילשום לו שרי אלפים ושתי חמשים ולחרום הרשויו ולקצור קצירו ולעשות כלי מלחמתו וכלי רכבו ואת צבוחים יקח לרקחות ולטבחות ולאופות הרי שמושל בגופם ובבנותיהם ובניהם וגם בגנבניהם כתיב ואת שדוחים ואת כרמיכם ואת חמכם הטובים יקח ונתן לעבדיו כו' ואתם תהיו לו לעבדים כו':

וב"ש עוד החכם הג' בר מן דין ובר מן דין כו' כוונת החכם שאם יש רשות למלך לסקוק לגמרי מן הדן בדינא דמלכותא ושאנו גול א"כ לא יוכל איש יהודי לשכור רשות מן הגוי הדר עמו בחצר שמה ויאלמו המלך מביתו ביום השבת וזה שכן אמר דומיא דמשכיר דמני לסקוקי לשוכר בגו זמניה וזה אינו גול שהרי ביחו של המשכיר הוא וזהו שאמר בר מן דין ובר מן דין כו' כלומר אינו הונח שאינו גול וזה חלילה שאם יש רשות

שדורש הוא במקום החוק וצריך להוסיף מנה על מנה סחמא דמילתא דמתיישב ממנה או אפקורי מפקר לה וקיימא לן המפקיר עבדו או שתיישב ממנו ינה נחירות מ"מ אין הירוש יודע שיש למורישו שפחה והוי יאוש או הפקר שלא מדעת ואפילו תימא דידע מ"מ אין הילוב והפקר מפקיע האיבור שבה אלא הממון והיינו דלמריקן וטופין את רבו נכחוב נו גט שהורה להחירו בבח ישראל וכוין שלא יודע הירוש אין מי שיפקיע האיבור שבה:

אבל כד מעיינת בה ספיר תשנה דליח לה תקנה הדא שהדבר ספק אם הטבילה לשם עבדות או לא וקרוב הדבר שלא הטבילה וכוון שהיה רוצה לישא אוחה אטרופי בי דינא חרי זימני ל"ל להטביל אוחה לשם עבדות ולחוי להטבילה לשם גרות ואם הדבר קן עדין גויה וחסבול אוחה בפנינו וחסיה מגויירת דק"ל הלוקה עבד מן הגוים וקדם ועבד לשם בן חורין קיה עלמו כדליחתא בפרק ההולך והמריקן בגמ' טעמא גוי גופיה לא קינא ליה אלא למעשה ידיו וכוון שקדם איכו ועבד לשם בן חורין אפקיעה לשעבודיה מיניה וכוון שאין לו בו קיין הגוף אין צריך גט שחרור וזה מוסכס ויש מי שכתב שצריך לכתוב לו שטר על דמיו ובל"ד נמי נכחוב עליה שטר בדמיה ליורשי ראוון ואפילו אם ידענו שהטבילה לשם עבדות והרי היא שפחה איח לה תקנתא אי בעי' אימא משום תקנתא דירוש ואי בעית אימא משום תקנתא דידה דקיימא לן כרשב"ג דאמר ב"ד אביהם של יתומים וכל מה שרואים ב"ד שהוא תקנה ליחומים עושים ומה שעשו עשו וגם זה מוסכס וכחבו הרמב"ם פ"ט מהלכות גלות והדבר ברור שאם ייחוי הדבר כמו שהוא איכא פסיד' ליחמי ולעול' לא יגיע דבר לידי הירוש כי שמה תמות או שמה יקחו אוחה לבית אלמ"ל או שמה חלא לחרבות רעה כיון שאין לה מי שיפרינסה ולא מי שיסמרינה ומהאי טעמא נמי איכא למיחש שמה ינכבו בה מנהג הפקר ושמה באריכות הוון תוקין ויפחחו דמיה וכוון דאיכא כל הני טעמי צריקין ב"ד לעשות תקנה על הירוש כיון דליחי קמן דאצ"ג דק"ל היונה לדעת אין ב"ד תקיין לנכסיו הני מיילי שלא שמעו בו שמה אבל שמעו בו שמה תקיין כדליחתא בפרק המפקיד וכחבה הרמב"ם ז"ל בפ"א מהלכות גלות וכ"ש ב"ד שאין הירוש יודע ואין הירוש יודע שיש למורישו שפחה דדמי ממש לנכסי שבוי או בורה מהמת: נפשות שב"ד עושים להם תקנה ומעמידים להם אפטרופוס ה"ל מעמידין אפטרופוס ומוכר את השפחה ומינה המעות ביד הנתן: ע"פי ב"ד עד שיבא

ידוע שהאדק יוכל להניח כלים בבתי אגסיו ואין מוחה בידו ואין זה שלא כדין שקד ינהג ח"כ לא גרע משכירו ולקטיו ויכול להשכיר הרשות כדלמריקן בעובדא דחמן בר ריסתק שלא הוה רוצה להשכיר וא"ל ליזיל תה מיניינו וישאלו מיניה דוכתא ונחייב ביה מידי וכו"ל כשכירו ולקטיו ואחרי כי מה שאוסר הגוי אינן מן הדין שפיר דירח הגוי אינה דירה אלא כבהמה הוא השוב אלא גורה שלא ישכנו גוי עמהם שלא יגמדו ממעשיו גם ענין העירוב עלמו הוא דרבק והמרו הנכח כדברי המקל בעירוב מה יש לדון להקל בענין זה שיכול האדון להשכיר רשות הגוים והממונה שלו כמזה שהרי גם הממונה ויכל מטעמו להניח כלי האדון בביתם ואם קן חור הוא להיות בעד האדון ומטעמו בשכירו ולקטיו של כל אחד ואחד:

יעוד יש טעם אחר להחיר קיית הרשות מהאדון שידוע שדרך הרבנים הוא לעולם לאדון לשנותה כמו שירצה ולתח לבעלי הבתים דרך מלך אחר ח"כ הרי יכול לטק הגוים מן המבוי ר"ל מן הדרך ההוא וכוון שיכול להלקס הרי יוכל להקנות הרשות כח"ש רבי אפס יפה עשיחם ששכרסם אלא שטעם זה לא יוכל להספיק ולהוסיף מן המבוי לבחי הגוים כיון שאין אנו מחירים אלא מפני רשות האדון במבוי ולא בבתים הפחוים לו דהו"ל בביטול רשות חירו ורשות ביהו לא ביטל אבל מבחי היהודים למבוי מחירים הן כיון שקנה רשות ממי שהדרכים שלו ויכול לטק בני המבוי מן הדרך ההוא ולתח להם דרך אחר מלך אחר אבל הטעם הראשון מספיק אפילו להכניס ולהוסיף מן המבוי לבני הגוים עכ"ל:

שימן מבי

שאלה ראובן בא מארך נפון למגרים והביא עמו בת קטנה ומרית שקנה אוחה והפקידה ביד אשה אחר ואמרה האשה שדעתו היה לישא אוחה והלך לו לארך המערב ושמעו בו שמה ועמה הבח היא בירושלים גדולה יותר מעשרים שנה וגדלה בדת ישראל כשאר הגוים אם יש תקנה לאשה זו להנשא לישראל כי לא יודע לו במלכו' הזה לא יורש ולא קרוב ויש לחוש שמה ירגישו הגוים שאין לה אדון ויקחו אוחה לבית אלמ"ל או שמה חלא לחרבות רעה ח"ו:

תשובה לכאורה נראה שאין תקנה לאשה זו לבח בקהל שאין לך אדם מישראל שאין לו יורש שהנחלה ממששת ועולה עד יעקב אבינו ואפי' תימא שכיון

לשחררה ומינה את המעוה ביד נאמן ע"פ ב"ד והקונה משחרר אותה בגט ומוחרת לבד בקהל והגררה לע"ד כתבתי וחתמתי דוד ן' אבי זמרה :

בדימי גרות וגדרים תמלא דין מי שאבדה שטר כתובת ועשה לה שטר כתובה אחר בלי אוחו התנאי הכתוב בשטר כתובה הראשון מה דינו :

סימן ן

דינו הכשר מקוה שאלה ששאל מהגר"י קארו זלה"ה למהר"י טאייטלשטק זלה"ה על ענין הכשר מקוה

א שאלה אחרי שזכיתי להנות בנועם זיו יקרך חיקר נא נפשי בעיני הדרתו להעמידם על גבן דין מקוה מים הגעשה ממעין שמקלה בחובו והדבר ידוע שדרך כל המעיינות ששהמעין נכנס לעיר עושין חפירה גדולה בקרקע וטומים בה חבית והמים מתכנסין לחוכה ומשם יפרד למקומות בילוטת המקלחות מים בכל העיר וכפי מאי דתקן בר"ם פ"ה דמסכת מקואות ופי' הרמב"ם והרא"ש המקוה הו' פסול לטבול בו שהרי כל המים המקלחי' הם מאוחס שבחך החבית בלי הערובת מי מעין אחרים והמפרשים הו' לא הכשירו לטבול חוץ לכלי אצ"כ יחערבו מימי המעין שלא נכנסו לחוך הכלי ומשום דמעין מטהר בכל שהוא וכמבואר בפירושו' למש' הו' במאי דקחמי העבירו על גבי שפה כל שהוא כשר חוזה לה וכו"כ הרמב"ם בחיבורו בפ"ט מהלכות מקואות וגם הרא"ש בהלכות מקואות וכו"כ שז"י מימיו העור ורבינו ירוחם ואע"פי שמדברי רבי' שמשון יש ללמוד הך שפי' כשר חוזה לה כל שהוא חוץ לשוקת על גבי שפחה כשר להטביל בו מחטים ולנורוח עכ"ל נראה מדבריו דכל שהוא לא קאי למים המקלחים מהמעין חוץ לכלי אלא לחטים היוצאים מהשוקת קאי דמוחר להטביל בכל שהן כלים ומשמע דאפילו כל מי מעין מקלחים לחוך השוקת ואין טפה מופלת חוץ כשר להטביל כלים במים היוצאים ממנה וה"ה דכשר לטבול בהם אדם אם יש בהם ארבעים סאה וכן נראה ממה שכתב במשנה שאחריה על מעין היוצא לחלתי דאפילו כל מי המעין מקלחים לחוך השוקת עכ"ל ושינואי' חוזה לא טובלין בהם כיון שלא נפסק קלוז המעין וכן מלאתי להרשב"א בחשובה בהדיא מ"מ היאך להרמב"ם והרא"ש והבאים אחריהם לא נחוש הן אמת נבון הייתי במחשבה זו ויהי הכיוס הוגד לי כי בשנים קדמוניות היה ויסוה גדול בדבר בימי קדושים אשר בארץ העומדים לנס בני הגולה

היורש וא"ה שמה היורש הוא גדול וק"ל אפוטרו' לדיקנני לא מוקמינן ל"ק כלל דהא טעמא שלא ימלאו מי שיראה להיזח אפוטרופוס כמו ליחומי' דלויכא מזה אכל אם ימלאו מי שיטפל בנכסים הרי הוא אפוטרופוס ומה שעשה עשוי ח"ל הרשב"א ומסתברא לי דכשאלמו מורדין קרוב דוקא כשאין אדם רוצה לפקח בנכסים בחורת אפוטרופוס אבל אילו רוצה לפקח בנכסים בחורת אפוטרופוס מעמידין ב"ד אפוטרופוס ואין מורדין קרוב ע"כ :

היולך ב"ד פשיעא דמעמידן אפוטרופוס חדא קטן הוא ואם דלמא חמאי לומר גדול הוא ליחי קמאי ואין לך מזה גדולה מזו וכל אדם רוצה לזכות בה דלויכא תקנה לירוש ותקנה לאשה וק"ל זכין לאדם שלא בפניו ואין חילוק במטלטלין וקרקעות ועבדים לכל ממנין אפוטרופוס ומוכר ועושה מה שהוא חועלת ליחומים ומה שעשה עשוי וגם זה מוסכם וחי'א בפרק החקין ואין האפוטרופוסים רשאין להוציא עבדים לחרות אבל מוכרין לאחרים ואחרים מוציאין אותו לחרות הכא גמי מוכרין שפחה זו לאחרים ע"מ לשחררה ואחרים מוציאין אותה לחרות ע"י גט וא"ה דכתב עלה רש"י אבל מוכרין אותה לאחרים כגון לאכילה או ליקח בהן קרקע וכו"כ הרמב"ם בפ"י ח"ל יש לאפוטרופו' למכור בהמה עבדים ושפחות שדות וכרמים להאכיל ליחומים אבל אין מוכרין ומניחים המעוה וא"כ ב"ד דאית יחומי' לאכילה אמאי ימכור ל"ק כלל דלעולם בחר תקנת יחומים אזלין ומה לי תקנת אכילה ומה לי תקנת אחרת וכבר בררנו לעיל דלויכא תקנה ליחומי' במכירת השפחה להניח מעותיה ביד נאמן וכו' בשלמא הינא דאיתי לירוש קמן תקנתא הוא שלא ימכרוהו עבדים ושפחות כדי שיסתמש בהם אבל ב"ד תקנתא היא שמתכר ואין סהדי דניחא ליהו בבהי כל היכא דאיתניהו כיון דלויכא תקנה לדידהו ולדידה וכו' שאין הדברים האמורים אלא בזמן שלא נעל רשות מב"ד אבל נעל רשות מב"ד רשאין לעשות כל מה שיראה לב"ד וכו"כ הרמב"ן והרשב"א והרא"ש ונראה שהוא מוסכם וחי'א בפר' היוקין וכתבה הרמב"ם ז"ל סוף גלות אין אפוטרופוסים רשאין להוציא עבדי' לחרות אפילו ליקח דמים מן העבד להוציאו לחרות אבל מוכרין לאחרים ולוקחין הן הדמים ע"מ להוציא לחרו' ואותן האחרים הם משחררים ע"כ ואיכא מאן דפסק כרבי דאמר אף הוא נוח דמי עלמו ויולא מפני שהוא כמוכרו לו היולך ב"ד ב"ד של שלשה חכמים ממנין אפוטרופוס בנכסי ראובן ומוכר שפחה זו לאחרים ע"מ

הקושי עולם אחרי אשר פי' הרא"ש והרמב"ם והמשכים
 אחריהם מוכרה במשנה על מה שמך הרשב"א ז"ל להכשיר
 גם על מה שמכו הנהוגים החר במקוולות דין שהוא
 מעיין שהעבירו על גבי כלים ולא על גבי שפה :

יאגיד דעמי נכ"ח דרך כלל בדברי הרשב"א
 ואח"כ הוכיח סברתו ולאכריה אותה לפי קוגר דעמי
 מחוך מחני' דסוף פ"ד דמקוולות השוקת שבסלע כי
 היחה כלי' כו' וכמה יהא בנקב כו' ומעשה בשוקת יהוא
 כו' ולאבאר כי הוא אינו אותר דברי הרא"ש והרמב"ם
 אבל מודה בהם רוצה לו' במה שפירשו בהעבירו על
 גבי שפה כי פירושם בזה מוכרה מחוך לשון המשנה
 כאשר כתבתי יראה לע"ד שדעת הרשב"א שמעיין
 שהעבירו על גבי השוקת מתכשר אפילו לטבילת אדם
 אחד מתרי גווי' או שהעבירו על גבי שפה וכמו שפירשו
 הרא"ש והרמב"ם או שגכנסים המים לשוקת דרך נקב
 כשפופרת הגוד אם יש במים שבשוקת עם מי המעיין
 הרבעי' סאה משום ערוז מקוולות דערוז מקוולות
 כשפופרת הגוד וה"ה והוא הטעם אם יולאים מחוך
 השוקת ג"כ דרך נקב הגוד כשפופרת הגוד והילכיס
 במקוה ובלבד שלא יפסקו אלא שיהיו חמיד מחוברים
 למי מעיין ולכן באותה התשובה אשר שלח לפאסי' רבי
 משה ו' זכר אשר שאלו לו מעיין נובע והמים הולכיס
 בגווי' תחת החך ומתקבצים בחפירה אחת ובחפירת
 כלי' מתקבצים שם המים ומשם יפדו כו' ולפי שידעתי
 כי השאלה והתשובה האותה נמלאת ביד כ"ח אינו
 מאריך בה הגה השואל לא פי' אם אוחו המעיין עובר
 על שפת הכלי או אם נכנסים ויוולאים המים דרך נקב
 כשפופרת הגוד או קטן ממנו ולכן פי' לו כל הגדדין
 וראשונה גלה לי שאם המים עוברים על גבי השפה
 כיון שהמים מחוברים למעיין אם יש ארבעים סאה
 במים שבין המעיין לכלי' מטבילין אפילו בחוך הכלי
 והביאו מחני' מעיין שהעבירו על גבי השוקת וכח
 וכמו ששינו מעיין שהעבירו על גבי השוקת פסול העבירו
 על גבי שפה כל שהונשר הוזה לו ואח"כ כתב ואם
 הכלי נקוב כשפופרת הגוד ונכנסים מי המעיין שיש בו
 ארבעים סאה הך הנקב אע"פי שאין בחוך הכלי
 ארבעים סאה עובלין ומטבילין כו' הגה דעמו מצוורת
 ומבוררת כאשר כתבתי :

יעשה איני יסוד ועיקר סברתו הזכרת לפי ע"ד
 לא נכחד מנ"ח מה שכתב הרב רבינו שמשון על ההיא
 מחני' דסוף פ"ד דמקוולות וכמה יהא בנקב לכאורה
 משמע דארישא קאי לבעלו מחורת כלי' שלא יפסול את

במקום אחד מושך על הדבר הוא ונכספה וגם כלחה
 נפשו לדעת ממואל דבר שורשן של דברים וטעמם ומה'
 תהיה משכורחך שלימה :

חשובה החכם השלם הנעלה גביר ודליר כמוהר"ר
 יוסף קארו י"ה אחרי השלום באתי להשיב לכבוד חורחך
 גם על עיני המקוולות אשר כתב כ"ח ולאחיה דעי
 להפיק רלון כ"ח רלון שוכני סנה גם כי בזמן אשר היה
 הויכוח דבר בעיר האות לא ימלאתי פה כי הייתי
 בעיר שירים גם כי שם שמעתי שהמנו על השוכת
 הרשב"א ז"ל ולא היו אז בירי ספרים לעיין בענין ואיתי
 וגלויי עולם היו אז בעיר האות ולכן סמכתי על פסקם
 ועתה חקרתי מהנמלטים אז בעיר האות אם ידעו
 איזה דבר מהדברים שטברו אז על יכן ואמתתן יעמי
 ולא מלאתי ומלני געתי לבקשת כח"ר לעיין בענין כי
 לכאורה הדבר קשה איך יסמכו להקל במקום שהרא"ש
 והרמב"ם ורבים נמטים אחריהם מהממרים ואם לא
 היה קושי אחר לכן להפלא כיון שיש כמה פוסקים
 סוברים שאלוה שהמשימה כולה כפי ה"ה הוא דלורייחא
 והספק הוא בדרכן גם יש פוסקים שאלוה שהמשימה
 כולה כשרה אפילו בדרכן יש אומרים כי כן דעת הר"ף
 ואינו מאריך בזה כי אין זאת כונתו א"כ כדאי הוא
 הרשב"א לסמוך עליו בזה וכל שכן אם גם רבינו שמשון
 הוא סובר כדעת הרשב"א כפי אשר כתב כבוד חורחתי:
 אבל הקושי העולם כי מה שכתב כ"ח כפי' דברי
 רבינו שמשון על מחני' דמעין שהעבירו על גבי השוקת
 פסול או אפשר לפרש כן במשנה בשום דל דא"כ לא
 איכפת לן אם עברו על השפה אם לא אלא שבתוך
 השוקת פסול והואה לה כשר ה"כ הכי הו"ל למחני' מעיין
 שהעבירו על גבי השוקת חוך השוק' פסול הוזה לה
 כשר ועוד דלה הו"ל למחני' לישנה דפסול אלא חוך
 השוקת אין מטבילין הוזה לה מטביל' דפסול משמע דכל
 מה שעבר בשוקת פסול אע"פי שגלה הוזה ועוד מאי
 העבירו על גבי שפה כדקתי :

ג"ל כי לא יוכל שום אדם להכחיש פי' הרמב"ם
 והרא"ש במשנה בהעבירו על גבי שפה ר"ל שיהיה
 מימיו שופכים על שפת השוקת באופן שיתערבו המים
 שחך לשוקת גם שבשוקת עם המעיין ע"י המים שלא
 נכנסו חך הכלי ואם היה כדברי חורחך שרבינו שמשון
 מבין פי' המשנה כאשר כתבתי איך אפשר שהרא"ש
 שהביא כל דברי רבינו שמשון בתשובותיו גם בפסקיו
 גם כפי' המשנה לא חלק עליו כלל בזה בהיות ההבול
 ביניהם לפי דעת כ"ח כרחוק מורה ממערב ועתה

מקוואו' מחוקמא סוף פ"ק דיבמות לענין ערוז מקוואות לא בעינן קרב סמוך לשוליים כמו שביארתי וחו יסוד ועיקר המנהג שלנו ויסוד ושרש דעת הרשב"א אמנם הר"א"ש והרמב"ם שלא החירו בעינין זה ראוי לתקור מה כוונתם ובמאי פליגי עם הרשב"א:

והנראה לי בזה מוכרח כי מחלוקתם חלוי בזה כי לדעת הרשב"א שוקת יהוא היא כלי ואע"פ שהיתה כלי שייך בה ערוז מקוואות כשפותר הגזר מבלי שילטוך יהיה הנקב סמוך לשוליים כמו שפירשתי והר"א"ש והרמב"ם סוברים ששוקת יהוא לא היתה כלי רק כמו שוקת שבסלע ולכן שייך בה ערוז מקוואות אמנם אם היתה כלי היו המים נפסלין משום שאיבה אם לא היה הנקב סמוך לשוליים וכשפותר הגזר וכו"כ הרשב"א בלוחה חשובה פירוש שוקת יהוא אכן חלולה וכלי היה והיה בלד המעיין כו' הרי גילה יסוד דעתו שסובר ששוקת יהוא כלי היה ואפי"ה הביאור בפ"ק לענין ערוז מקוואות משמע דבכלי נמי שייך דין ערוז מקוואות והר"א"ש כת' בחשובותיו כלל ל' כו' ד' ו"ל אבל לפי סוגיית דפרקה קמא דיבמות דמייתי לענין ערוז על כרחין איירי בשוקת שבסלע שאינו כלי ע"כ הנה גם הר"א"ש גילה יסוד סברתו ששוקת יהוא לא היה כלי:

ועתה אביא הראיות שגראה לע"ד שיש לדעת הרשב"א ששוקת יהוא כלי היתה פשוט הוא דכי אמרינן דכמה יהא בנקב קאי על רישא לריך לומר על כרחין ששוקת יהוא כלי היתה דרישה דמחתי בשוקת שבסלע שאינו כלי ובתרא הכי אמרינן היתה כלי וחיברה ממלאין בה ומקדשין בה ועל כך דהייתה כלי מייתי מעשה ששוקת יהוא א"כ שוקת יהוא על כרחין הוא כלי ובעינין כשפותר הגזר לבעלו מחורת כלי ואי אמרינן דכמה יהא בנקב לא קאי ארישא אלא היא מילתא בחפי נפשה וכדמוכח' סוגיית דסוף פ"ק דיבמות' לריך לומר כי לבעלו מחורת כלי אין לריך נקב כשפותר רק בנקב כמחט בני ובלבד שיהא סמוך לשוליים ובהכי פליגי תנאי בחוספתא דמד תנא סבר דמן הגזר אע"פ שיהא בנקב סמוך לשוליים לריך כשפותר הגזר ואע"פ שיהיה כשפותר הגזר לריך שיהיה סמוך לשוליים שלא יוכל לקבל מים כל שהוא דתרחי' בעינין וחד תנא סבר דאפילו מן הגזר כמחט בני ובלבד שיהא סמוך לשוליים והכי סברא סוגיית דסוף פ"ק דיבמות וכו' שכתבו הרב רבינו שמשון והר"א"ש צפי המסנה ובשלמה להרשב"א ייחא דאע"ג דכולהו תנאי סבירא לכו ששוקת יהוא כלי וכפשטא דמחתי' וכו' שכתבתי מל מקום בייקב

המקו' מטעם שאיבה אבל אי אפשר לומר קן מדמייתי עלה הריא שוקת יהוא דמייתי לה בסוף פ"ק דיבמות לענין ערוז מקוואות כשפותר הגזר ומשמע שלא היו ארבעים סאה בשוקת והיה מחובר למקוה בנקב כשפותר הגזר ומילתא בחפי נפשה היא ולא קאי ארישא אבל ייקבה ברישא לא בעי כשפותר הגזר כיון דהנקב הוא למטה בשוקת ואינה יכולה לקבל מים כל שהוא נחבטלה מחורת כלי אלו דברי הר"א"ש בפסקיו בהלכות יורה גס כיוצא בזה כתב בחשובותיו והס' הם דברי רבינו שמשון ועיני כל ראוי תראינה כמה יש מהדוחק לומר שמה שאומר במסנה ייקבה מלמטה או מן הגזר ואינה יכולה לקבל מים כל שהוא כשרה וכמה יהא בנקב כשפותר הגזר שיהיה וכמה יהא בנקב מילתא בחפי נפשה ולא יחזור לייקב' דלעיל כי ברור הוא לפי פשטו דמחתי' שיותר שייכות וקשר יש למה שאמר וכמה יהא בנקב עם מ"ש למעלה ייקבה מלמטה או מן הגזר ממה שיש למה שאמר ר' יהודה ו' בחירא מעשה בשוקת יהוא עם מ"ש למעלה וכמה יהא בנקב ואע"פ שהוכיחו מהחוספת' דבייקב למטה בשוליי' בנקב דמחט בני בייקבה מן הגזר אע"פ שאין הכלי יכול לקבל מים כל שהוא לריך שיהא בנקב כשפותר הגזר וכו' שהוכיח הר"א"ש מההיא דקסטלון המקלה מים דכרכיס ואם קן למה תהיה מילתא בחפי נפשה ולה נאמר דקאי לייקב מן הגזר דאע"ג דבייקב למטה בשוליים בני בנקב כמחט מן הגזר אע"פ שאינו מקבץ מים כל שהוא לריך כשפותר הגזר ועלמה מייתי ההיא ששוקת יהוא הנקב שבה מן הגזר היה ובעי כשפותר' הגזר אבל האמת דנקב דבעינין לבעול מחורת' כלי שלא יפסול את המקוה בעינין שיהא הנקב בשוליים ממש ואלו בני בכל שהוא או מן הגזר וכשפותר הגזר ובלבד שלא יהא הכלי יכול לקבל מים כל שהוא כגון שהנקב סמוך לשוליים אמנם נקב דלענין ערוז מקוואות כשפותר הגזר בעי אבל שלא יוכל לקבל מים כל שהוא לא בעי וכיון דההיא ששוקת יהוא בערוז מקוואות איירי ואין לריך שיהיה הנקב למטה אלא השוליים באופן שלא יהיה יכול לקבל מים כל שהוא אלא בכל מקום שיהיה בני ובלבד שיהיה כשפותר הגזר וכו"כ לא שייכא ההיא ששוקת יהוא הכא כלל א"כ הרי לנו הוכחה גמורה ששוקת יהוא לא היתה נקובה סמוך לשוליים בעינין שאינה יכולה לקבל מים כל שהוא רק בכל מקום שהיתה נקובה כשפותר הגזר וסמוכה למעיין ולא נפסקו המים מטבילין אפילו בחוכה וכו"ש מוצא לה לכיון דלענין ערוז

כשפוררת הנוד אע"פ שלא יהיה סמוך לשוליים מכשירי' משום ערוב תקוואות ואין אנו לריכין להדסק וגומר דהד תנא סבר דשוקת יהוא אינו כלי :

אבל לפירוש הרא"ש הכרה לנו לומר דתנא דבעי כשפוררת הנוד מן הגז אע"פי שהוא סמוך לשוליים ובעלי מחורת כלי סבר דשוקת יהוא כלי ופליג אסוגי' דפ"ק דיבמות דכיון שהוא כלי לא שייך בו עירוב תקוואות ללעולם תריך נקב כשפוררת הנוד וסמוך לשוליי' ותנא דסבר דסמוך לשוליים בנקב כמחט סגי והא דבעי כשפוררת הנוד היינו לעירוב תקוואות וכסוגי' דפ"ק דיבמות תריך לומר דשוקת יהוא אינו כלי דלילוי היה כלי לא סגי בנקב מן הגז אע"פי שהוא כשפוררת עד שיהא סמוך לשוליי' ואין לך דוחק גדול מזה דפליגי תנאי בשוקת יהוא אם הוא כלי או לא ושלא יזכר מזה דבר לא במשנה ולא בחוספתא ולא בגמרא וינראה דאין זה מוכרח לפני מה שפי' הרא"ש דוכמה יהא בנקב לא קהי אריס' פלוגתא דתנאי דחוספתא בכלי ולענין שלא יפסול את המקוה והיהא דשוק' לענין ערוב תקוואות מתוקמא כדליתא בפ"ק דיבמות ומנין לאוקמא לדברי הכל אפי' כשהיא כלי דלפילו מאן דשרי בחוספת' בנקב כל דהוא מן הגז היינו לבטל מחור' כלי אבל לעיר' תקוואות מוד' ללא מחערבי כעירי מכשפירת ומאן דלמר בחוספת' דבעי' כשפוררת' וסמוך לשוליי' סבר דשוק' יהוא ממי הס עבדו נקבו' כשפוררת וסמוך לשוליים דבהכי בטלה מחורת כלי והחערבו התקווא' לדברי הכל שוקת יהוא לא היתה כלי ואינה ענין לדברי החוספתא (כלל) : ועוד אינו הומר שלדע' הרשב"א אין אנו לריכין להוציא מחיי' מפשטא מכל וכל והכי קאמר אם השוקת היתה כלי פוסלה את המקוה ויקבה מלמעה או מן הגז ואינה יכולה לקבל מים כל שהוא כשרה וכמה יהא בנקב שמן הגז כדי שלא תפסול את המקוה כשפוררת הנוד ומייתי ראי' משוקת יהוא שהיתה כלי דבנקב כשפוררת הנוד מהכי לענין עירוב תקוואות אע"פי שאינו סמוך לשוליים אם הוא כמורה למעין ולא נפק קלוח המים והכי נמי בנקב כשפוררת הנוד סמוך לשוליים מהכי לבטלו מחורת כלי ולהכשיר את המקוה שעברו מימיו דרך אוחו הכלי אבל לדעת הרא"ש חפיקין מחייחין מפשטא מכל וכל ולא שייכא הויה דשוקת יהוא הכא כלל דשוקת דמחיי' בשבוא כלי עסקין כדלמריקן במחיי' היתה כלי כו' ושוקת יהוא אינה כלי רק שוקת שבטלע ולא שייכא הכא כלל :

ועוד ימלא כ"ח כי לעול' במשנה כשנאמר שוקת

סחם הוא כלי לא שבטלע וכן נראה מדברי הרמב"ם פ"ה בפרה דמחיי' בשני שקחות שבאבן ח"ל הבדל יש בין אמרו שוקת שבאבן לבין הטלע לפי שהטלע הוא הר או אבן קיים בארץ ואבן היא אבן מטלטלת והפירה אשר יהיה בה הוא כלי בלא ספק והנה מחיי' דמעין שהעבירו על גבי השוקת והיא הוא כלי ובהיות שוקת יהוא כלי תחלתו דברי הרשב"א וזה נראה לי טעם כעיק' למנהיגו ולדברי הרשב"א והכתב שפלה לי כ"ח קרוב להג' הפסח הייתי עסוק בביעור חמץ מבין הספרים ושמתי הכתב בספר אחד ולא מלאחיו עוד ימחול לי כח"ר ואם עוד אוכל לשרת בו לעשות דבר יכשר בשני כח"ר הגז ושלוס כ"ח יגדול בנפש חכמתך החשובה ויקררה ונפש כון למנות כ"ח הגעיר יוסף בכמהו"ר שמה שאייטאזאק זלה"ה :

סימן נא

אור ישראל וקדושו עטרת בני הגולה העומד לים עמים ולפירה תפארת ראש ישיבת חורתינו הרב המובהק ההבס השלם הכולל י"א אחר ההשחמיה מרחוק בלב קרוב מהודענא ליה למר איך המכתב מכתב אלי"ס בא אלי ודי' עפו מר עובר ואורו עיני ותעלמנה כליותי ברחותי קשע אמרי אחת ובפרט על דבר המקוה מאד שמחתי ויגל לבני על יוסר דברים על מחכונתם סדורים וגם כי בחצתי שיש ללמוד החר מדברי רבינו שמשו לא אמרתי שכך נר' לי אלא שאפשר לכאורה ללמוד החר מדקדוק לשונו בפי' אותה משנה אע"פי שאם היינו אומרים כך היו נופלים עליו ספקות עצומות מלשון המשנה עמה ומחוספת' במעין היולא לחלמי שכחב הוא עגמו באוחו פרק וגם דבריו בפירוש היה דמעין היולא לחלמי סותרים את זה ונבדך הייתי בענין בכלל ובפרט וכמו שנחצתי ועכשוו נחיישב חללות לאל יתברך ע"י מר ושכרו כפול מן השמים אלא שעדיין תריך לי תלמוד לפי שמלאחי בחורת הבית הקצר בלשון הזה ויראה לי שכל שיש בנקב כשפוררת הנוד אינו כלי לפסול את המקוה אלא שראיתי לאחד מגדולי המורים שכחב שאפילו יש בגזו נקב כשפוררת הנוד אם יכול לקבל מים כל שהוא למטה מן הנקב פוסל את המקוה ולו שומעין שאמר להחמיר עכ"ל ואם הוא ז"ל לא סמוך על דברי עגמו היאך נסמוך אגמנו ועוד שמאחר שההיתר הוא משום נקב כשפוררת מי הגיד לנו שיש בחצית היהא נקב כשפוררת שהרי אותה הבית יקובה נקבים הרבה ובכל נקב מחלקת

נזר לכל מעיין ואפשר שאין בלוחו נזר כשפותרת
 כ"ה יגדל כפסח מזומן נחמהר כ"ה העציר
 יוכף בעמור"ר רמדים קלני וז"ל

סימן נב

ב אצילי בני ישראל ראשי אלפי ישראל העובדים
 להסבה לאל המה הסרדים אשר ה' קורא רבני קהלות
 הקדש אשר בלפת חוב"ב י"ה ויגן בערס השומר אמה
 לעולם אה"ו:

אחרי הקידה והשתחוויה מרחוק כדת יכתף לאשי
 הכד ולמונה יודעי דעת וחכמה הן זולת להגיד ולהודיע
 ח"ך נהיזח שנהעכבתי פה לסבות ידועה שאין פלאי
 נכוח"ב קבעתי לימוד לעצמי בזהוהי עומד בביתי שלני
 ושחק בלו קלת מהלכי ק"ק ספרדים י"ה וכפרו לי
 על ענין העבילות ששוחיסס היו מתרעמו אליהם
 בהומרים כי לא היה במקוה שיעור לעבילה ויהי כלומרם
 אלי יום ויום הלכתי וספרתי הדברים לוקן הדיין י"ה
 פעם אחר פעם ולא שת נבו לתקן ולדעת האמת
 וההכנס מרבוך חורה של ק"ק בקהל ספרדים כמוה"ר
 משה כדך י"ה להיותו עלוב ונדרף מקהל מכת ערבים
 ח"ן לו פה לדבר ולא מנה להרים ראש והוא ירח וחד
 מהס מרוב האיומים והאומים שמליימים ומנומים
 אוחו בעש"ג ואפי' הקהל כולו הם עלובים וחדפים
 מהס ממה שעבר עליהם השחקד היוני אשר החזיקו
 בידו לעמוד באסור אשת איש עד היום באופן שאין
 להם כח להעמיד האמת ולכן לא היה יכולת ביד ההכנס
 ה"ה ולא ביד הקהל י"ו לעשות שום דבר לה בחיקון
 העבילות ולא בחיקון הערובין שעיר האמת היה עיר
 פרוה אין חומה ואין תקימה ומרימה לגדור גדר הפרעות
 הנמלאות וסחופי מבואות מהעיר הזאת וכמה פעמים
 עוררתי לוקן ה"ה על עניינים כאלו ועוד דברים אחרים
 שאין ראוי לכותבם והיייתי בעיניו כמהעמע והבאתי
 עליו קללה ולא ברנה ובראותי ענין העבילות שהוא
 איסור חמור שיש בו כרת גערה חגי וקראתי אל ההכנס
 כה"ר משה כלך י"ה והחוקתי לבו ואמרתי לו תקומה
 נה ונסובבה בעיר אל תקום המקוואות לדעת שיעורם
 ותיקוים ויעבור עלינו מה ולא הלכנו שינו עם שני
 יחידי סגולה תק"ק ספרדים אל המרחלאות למדוד
 המקוואות ומדדנו ומלינו קאחס שאינם הגויס וראויים
 לעבול בהם מהס לסבת חסרון שיעור המקוה שלא היה
 מניל ארבעים אהה ומהס לסבת היות המקוה צר מאד

באופן שלא הייתה האש יכול לעבול כראוי עד ששתחטט
 כביתא וכבר כתב הרשב"ה ז"ל ה' תקי"ח שיש לחוש
 נכתחלה שמה לא משתנה יפה ובכתבו שינוי לדבר
 מזה הוא פגענו בקלת הסחערבים וההכנס ה"ה היה
 קנה המידה בידו ושאלו לו מאין ולאין והשיב להם בלאו
 מלמדוד המקוואות ומלאנו אותם בלחי הגויס באופן
 שכל אשה טעבל במקוואו' הסן בעלה הוא בועל ידה
 הלכו וספרו הדברי לוקן וחד החדה גדולה והתחיל
 להרחר ריב באומרו כי עשו אותנו בעלי ייחוס וכשומענו
 את ההרדה אשר חרד אמרנו לך אליו להודיע לו
 חמימות העינו והשיב מעלינו חרון אפו והוא היה אז
 עם צבית החיים והלכנו עם וראינו ושמענו המון העם
 נועקים ח"ן קול ענות גבורה ואין קול ענות הלופה
 קול ענות חגי שימע באומרם האחד בל לגור וישפוט
 שפוט עתה נרע לו והזקן בחינס לעק ואומר ומחוק
 במהלוקת עפ"ל לא מענו עלמנו מהתקרב אליה כדי
 להשקוט החחס ויהי בנעימו אליהם קם מחוכס איש
 הדמים וזוש הבליעל ריק ופוחו חתנו של זקן שמו
 ראש"ד גויס עמלק וזההריוו עדי חובד והוא קללי
 קללה אמר' לי ולכל משפחתי בחוק קהל ועדה וישלה ידו
 ויהוק בנעלו להכותני על לחי לולי ה' סהיה לי שנמלא
 סס איש טוב שכשמי כן הוא כהיס בן סימן טוב שיעשו
 לי כהיס על ידו ויילני מיד הבליעל ה"ה ובעת ההיא
 לא נמלא סס סוס ספרדי לעורני לולי ה' סהיה לי
 ועפ"ל לקיס מאמר ישעיה הנביא שאמר גוי נחתי למכיס
 פני לא הסחרתי מכלימות וריק ולעקתי לעקה גדולה
 ומרה הייטב בעיני ה' כל עושי טוב רע בעינינס והס
 כי לא להוכי' בשס ה' ישפוט השופט לעושי הרע כרעשו
 ערס מלאח לו חדש ימים והפסתי לוקן ואמרתי לו לך
 לברר העיני ואס אמת אחנס שאלס חומרים שהמקוואות
 הס שלמים הריני מקבל עלי לעמוד בידוי סה חמימה
 אס לא חתירו לי אחס ואס לאו חתקנו אותס כי אין
 כוונתינו להשחרר רק להרחיק האדם מן העבירה והכף
 הלכנו למקוואות ובהיותנו עומדים ומודדים מס"ו אותי
 ביד האומות והעלילו עלי שעשיתי עזמי אלוה להמית
 ולהחיות על שקללתי אוחו שלא ימלא הדשו ושמו אותי
 בצור וכשומעס ק"ק ספרדים י"ה בלו בחפזה ובמרמה
 והפסידו ארבעה שולטאניס וחי' והוליאוני חכף ומיד
 ישלס להס ה' כפעלס וחי' משכורחס שלמה עפ"ל מדדנו
 המקוה האחד אורכו ורחבו ועימקו ועלה אורכו אמה
 ושי' שלישים שהס שלשים ושמה גדולים ורחבו אמה
 שהוא ארבעה ועשיים גדולים ועומקו אמה ושי' שלישים

אוחה מי שכיב גדולו גדול ועלה עשרים גדולים והרבו ומדדנו אוחה בשיעור בוכן היוצר קטן ועלה אוחה הקנה בעמנו שמה ועשרים גדולים השלכו עשרים שהוא שיעור כל היוצר גדול על שמה ועשרים שהוא שיעור כל היוצר קטן ועלה היו ארבעה ועשרים ובו מדדנו הכלי הזכר לעיל:

עוד היו קלחם מפלגיו' לומר שאם תהיה ברכה מטמא' של ארבעים סאה מבלי חלל אחר שחסיפ' לעבילה אש"פי שכשיכנס הטובל יחסר מהשיעור כל שיעור גופו ואזו אמרתי להם שהוא שקר מכמה ראיות שהבאתי להם עד שהודו לדברינו:

עוד אמרתי להם שהבולו שרריך מלבד שיעור המקוה עשרים סאה לגוף הטובל נמצא שרריך שחביל הברכה שנים סאה ועוד כדי שאם יעבלו שנים או שלשה זה אחר זה שחעלה להם עבילה ולא יחסר המקוה המים שעול' בניף סאדס בעלותו מהעבילה ולכן עשה ארבי לבב שמשו לנו יגדל נה' ההדכס עמנו אנו העלובים ונרדפים ההתומים וחוכו על כבוד תורת אלהינו להוציא לאור חעלומה ולבצר כלמה בחס שהוא אמת שחפנו עממס לדקדק בכיוון גדול על המדה ועל המשקל ואלחו לנו משס מדה עשויה מבריל מדת האמה החומה המחיתה יריכס כי הדבר שאר תלוי ועומד עד עת צא דבר אמת ועוהו לרק מקדושה אמת תורחכס הנעוטה בלבבכס לב עוכר כדי להסיר מחלוקת מבין שתי הקהלות ק"ק ספרדיס י"ה שמשו ולקחו מוכר והקבל אחר לא אצו שמוע ואפשר שיהרבה המחלוקת ביניהם וגדול השלוס שהוא הוחס כל הברכות והמברך אח עמו יס' בשלוס הוא יצדק אחכס כאשר דיצר לכס ויגן בעדכס ויפרוש סוכה שלומו עליכס כיש אח נכשכס נפש זכה וצרה וכשמש מהירה:

נרדף ונעלב משה העלוב והטורד אלעזר ן
כלך יוחאי

סימן נג

דן הכשר מקוה

ג. ההבב המפואר חשוב ונעלה י"ו אחר דרישה השלוס קבלתי כתב כי"ח על אשר שאלת על דבר המקוה אשר מדדתס כ"ח והכנס כה"ר משה כלך י"ה ומלאחס אורבו שלשים ושמה גדולים ורוחבו עשרים וארבע' גדולים ועומקו שמה ושלוס גדולים ואמרתס שהוא חסר ומלא מי שערער עליכס לומר שהוא שלס וע"ו הארכתס דברים להוכיח שהוא חסר ובקשתס שהודיע

שהס ל"ה גדולים ועשינו החשבון באופן הזה עומקו הוא אמה ושני שלישים חסר לתשלום שלס אמות שהוא שיעור העומק אמה ושלוס אמה ווסף באורך שני שלישי אמה בעומק אמה ושני שלישים וכה חוספת האורך על העומק לתשלום אמה ושלוס החסר מהעומק נמצא שחסר לתשלום אמת הרוחב המוצא מחוספת האורך שליש אמה בגובה אמה ושני שלישים ווסף מהאורך שליש אמה עומק על שני שלישי אמה רוחב וכה השלס הוסף מהאורך והעמדתו על ההסרן הנחסר מהרוחב לתשלום האמה בעומק אמה ושני שלישים ומלא המקוה חסר שלס אמה רוחב בעומק שני שלישי אמה:

עוד צרנו להס דרך אחרת שגמנה כל הגדולים הצריכו' לשיעור ארבעים סאה ויעלו באורך וברוחב ובעומק מלה ועשרים ואזו אין לנו במקוה הזה באורך וצרוח ובעומ' כי חס מלה באופן שחסרו עשרים ענה הזקן ואמר לא נמדוד רק נשקול כפי מה שהודיע לנו הרמב"ם במשקל שיעור רביעית הלוג וממה נדע שיעור הסאה וממסאה נדע שיעור ארבעים סאה ושקלנו כפי השיעורים הנו' ועלה שיעור ארבעים סאה קל"ח משקלות חללי"ש וח' אונקיות' שהס קס"ו משקלות שחמ"יש והמקוה הנו' עלה במשקל קק"ן חלל"אביס שהס שחמ"יש ש' אמרתי להס אי אפשר שמשקל זמנינו יהא מכוון למשקל זמנו של הרמב"ם לשי סיובת הנו' שהוא כפי שיעור המדידה עלה ש' משקלות שחמ"יש וכפי שיעור המשקל עלה קס"ו ואי אפשר שייהי הפירש כ"כ גדול מקס"ו לש' שהוא קרוב לחי':

ועוד סבה אחרת דעממא מלי אמרו ארבעים סאה כדי לעבול הטובל גופו בפעס א' ובשעור מים כאלו שעלו כפי המשקל אי אפשר שיעלה גופו בפעס א' שהרי אחס נסיהס ורואיחס שלפחו' היה לריך מחתיס וע"ו חלליביס ואס כן אדך העלה בקל"ח משקלות וח' אונקיות חללי"ביס:

ועוד נעשה כלי אמה על אמה ברומ אמה ונמדוד ויראה אס יעלה כפי שיעור הזכר וכן עשינו ונמדד ועלה כל כלי ש"ד משקלות שעלו הנו' כלס רל"ב משקלות חללי"ביס חזרו ואמרו לא נסמוך אלא על המשקל לפי שאין הנו' יודעים המדה אס היא גדולה או קטנה האמה הסבתי להס חמיס שיעור האמה כ"ד גדולים של אדס בינוי וכדי שלא יפול המחלוקת לדעת מי הוא אדס בינוי הדון הוא שימדוד כפי שיעור הגדול היוצר גדול וכפי שיעור היוצר קטן וככה זה על זה ונקח הסני ועשינו הסיון בוכ האופן ולקחנו קנה ומדד

חלול הוא עשוי מחבור נחות ומסרים ובו שית תלפיות
 כו' עד דרך סיבוב הגלגל כו' חק מל"ת עשיית הגלגל
 הוא אינו כן אלא עושי' כלים מסרים ומחברים מסרים
 זה בזה ביותר כדי שלא יחפור מהמים הנשפכים דרך
 שום נקב ואח"כ קובעים הכלים ההם בגלגל ואפילו
 אם חמלא לומר שהוא יעשה נדקדק שכתב ל"ה סוף
 סוף אחר שמבדילים ביניהם בנחות פשוטים הרי
 הם כלים :

וב"ש עור כ"ח ואפילו יסויו כלים נמורים האויג
 ואין להם טלויים לשבח שלא מסומנין כו' כבה כתבתי
 כלים אלו נמורים הם ושליוס חלק ישיש' טלויים
 יושב שלא מסומנין יפסיל קבועים בגלגל לא הפסידו
 חרות כלי שעליהם :

וב"ש עור כ"ח דמין דרך שויהם יש בקעים
 בכום המקס אפילו יסויו כיום בטל מהם חרות כלים
 ולא פסלי כדאיתא בחוספתה קסטון המקלה מים כו'
 וחזן נמי הסוקת שבסלע כו' וכחב עליה הר"ש ולמדנו
 מהם שחותר לעשות נניית גדולה של עך כו' ויטבול
 בחוכה וכל הפוסקים מסכימים עכ"ל כ"ח :

ויאנו לומר שאין כל הפוסקים מסכימי' קן שהרי
 הרמב"ם שהוא מרירה דאחרת אינו מסכים שבקב כל
 שהוא ליבני דוק וחשכה ואפילו הר"ש לא החיר בקב
 לעיין מעשה שהרי כתב הטור ח"ל כלי שניקב בשוליו
 אפילו כל שהיא אינו חשוב עוד כלי לפסול את המהוה
 וכחב אדוני חבי הר"ש ז"ל בחשובה מכל מקום אין
 להקל לעשות מקוה לנחחילה ולהביא מים בכלי מזקב
 בזה עכ"ל והו לא מידי :

וב"ש עור כ"ח גם ע"י קילוח המים חמיד
 מהגלגל דרך סיבוב לכהר חחשב כאלו האמה היא
 מושכת מים מן הנהר בעלמנו דהא ייעוק משוי לה חבור
 עם הנהר כו' אע"ג דיעוק מוה לא חשב חבור לעיין
 עבילה כו' מ"מ ייעוק לא הוה חבור לעבילה דהני חק
 בעהר' פ"ע ובמקוואו' פ"ד כו' דברים אלו הם כנגד
 כ"ח שרלה להחיר והוי מעשה לסחור :

וב"ש כ"ח ח"ל עוד הגלגל סובב חמיד כנגד מים
 שבו לא יחשבו שאובים דהני חק פ"ו דמקוואות גבי
 מקוה שיש בו ארבעים האה מכוונות לטביל בו את
 הסגים ויעלהו ומקלחו מוגע במים וכפי זה ל"ד יהיה
 כשר אליבא דכולי עלמא עכ"ל כ"ח אין הדק דומה
 לרחה ולא דמי אפילו כי אובלא לדגה :

והנה בספר ב"י הובאו דברי מי שרלה להחיר
 לטבול במקוה העשוי ע"י הגלגל ומגלגל במי הנהר
 13*

המחירים להבדיל בין מים למים ברחובות פלגי מים
 האם העיר בעיר הדובר עד הלום לבו בוער כאה
 לאומרים האם האה ובאכבה האמת דבק מאה בריח
 מימי החורה יפריח ועל עובריה ומחללי' ירע אף ירחה
 למראה עיני'ו יספוט ולמשמע אלויו יוכיח הקוטפים
 חלוח עלי שיה יוסף בן לאדוני חבי אברהם בן ליאת :

סימן נה

חכמותי יבן חסותנו הו' טעמן המקוה כל חמ

החכם השלם יר"ו אהר"ם מעכ"ת בחתי להשיב
 לכ"ח על ענין טבילת חמה האריך כ"ק בדברים לא
 יסמון בס דמה לכו אם הר"ף סובר כן או אינו סובר
 קן שרוב הדינים המחוקקים בידינו ימלאו גדולים הולקים
 בדבר ואפ"ה לא נקטיק אלא כסוגין דעלמא וכל החורה
 דלא כסוגין דעלמא עושה בשיקול הדעת יאמר לו
 כדאיתא בפי' אחר דיני ממונות ובני"ד סוגיא דעלמא
 לפסול שאובה שהמשיכה כולה ובעדותו כג הרמב"ם
 ז"ל בחיבור וגם בדורות אבותינו ובדורינו זה לא יראה
 ולא נשמע מי שיקל בכך אדרבה ראינו בשאלונוקי'
 ובאדרתנופלו שהם מקומות חורה שהולאו הולאות מרובין
 ביותר לחטב להם צהר מים היס לטבול בו וקודם לכן
 היו טובלות במי גשמים מבוים והיו השים מטערת
 מלד הקרה האירא עד שהיו מגיעות לפרק המיחה
 ומשולם לא עלה על דעת שום אדם להקל ראש לטבול
 באמבטי שבמרחצאות שהיא שאובה שהמשך כולה וכ"ש
 במלכות הוא שהרמב"ם הוא הר' המובהק בכל הגלילות
 האלו ממורה שמש עד מצואו שמעולם לא נשמע פויה
 פה ומלפנף להקל בכך ואם בני חמה להיות שאינם
 בני חורה טעו והיו טובלים בשאובה שהמשיכה כולה
 ראוי לגעור בהם ולכופס שלא יקלו בכך לא להחיק
 ביד טעוהם ולעשות סיגרון לדבריהם לא בלדק ולא
 במשפט כי ע"כ חפיג חורה ואפי' אם היה שהיו נוהגין
 קן על פי איזה חכם שהורה להם להחיר היה ראוי
 לגעור במורה ההוא ולכפותו שיחוו' בו ויאסו' מה שהחיר
 כ"ש דאשר עשו קן מד"ע בטעוה :

וב"ש עור כ"ח ואף אם יהיה הרמב"ם רב
 בגלילות האלו היינו בדבר שנהגו כמותו אך לא במה
 שלא נהגו כמותו כו' דבר פשוט הוא שדבר זה אין לו
 שחר שדבר ברור הוא שאין לך נהגו כמותו גדול מזה
 יכמו שכתבתי :

וב"ש כ"ח דבני"ד אפשר כי קיבול המים לא יחשב
 כמקבל בכלים יען כי שם כלים בטל מהם לפי שהגלגל

מיהו בהם גדולי ישראל העוברים דרך שם אלף אום במקום ההוא אינם בני חורה בן יואח נכח לפניהם ולא לקצרים ולומר עליהם שהם וביניהם בני יודה הם ומי שירצה להיטיבם לא יטיל בהם וצורעם פסול רק שיאמר זה מניה מן המובחר יותר מזה ולא יווצא לעו על הראשונים ובוה שיקובלו דבריו ולא על דרך הקצור כי דברי הנמים בנחת שמעים חלח היא עיקר כוונתי שיכתוב האדון אליו לא על כבודו אשר במקומו מונה גם כי לא קצרה ידי מלהוכיחו אמנם די לו במה שאין דבריו שמעין ואין מקום לומר בל"ד מקום היינו לו לצבותי להחגדר בו כלאמר "בפ"ק לחולין להסם היה מקום לראשונים לטעות כמ"ש החיס"ש שם ובשבת פרק במה בהמה וכמ"ש מוה"ר"ם בהשבויות בספר תרומת הדשן סי' ע"ד ואיברא להכשר המקום מתחלתו לא לכל מסור אלף לוחים ולהכמים לבד הוא מסור ומקום זה הוחק בכשרות עפ"י הרי"א"פ וקצת חכמי המערב ורבינו שמשון ז"ל למכשירי שאובה שהמטובה כולה ועם היות שאפשר לפרש דברי הרי"א"פ בפ' ידועות הטומאה דהיינו ברכיה וכמטבה למשמעו לשונו ממנה"ן ז"ל כפי' ההלכו' שם והרא"ש ז"ל בפסקיו והרשב"א ז"ל בחשובה והרמב"ן ז"ל בחידושו בפ' המוכר את הבית והריב"ש ז"ל בחשבויות בסיומן קב"ה כלם הסכימו דהרי"א"פ ז"ל סל"ד שאובה שהמטובה כולה כשרה והזקיקם לזה מדהביא דברי רב דימי דאמר שאובה שהמטובה כולה כשרה ולא אייתי דברי רבי אליעזר בן יעקב דמגריך רביה והמטבה גם אפשר שראו אחו חשובה לו ז"ל כתוב בה דעתו בן בפירוש כמו שמצינו שכתב בשמו הר"ב העיטור ז"ל דכי אמרינן אשה לית בה דינא דבר מלרע היינו אשה דומייל דיתומים דחשש כמה דהיינו אלמנה או גרושה אבל נשואה לא ולא ממלא כתוב בן בהלכות ח"ל הרב בעל העיטור ז"ל ופי' רבינו אלפסי ז"ל בכל אשה קאמר שאינה אשה אית עב"ל וסבירא ליה כרבי יהושע דהא בר פלוגתיה שמוחי הוא וליה הלכתא כותיה דאע"ג דמשנתו של רבי אליעזר בן יעקב קב ונקי לית הלכתא כותיה בהא כי היכי דלית הלכתא כותיה בפ' עשרה יוחסין ללא מכשר לכהונה בחו של גוי שנשא גיורת דבהא פסיק תלמודא הלכתא כרבי יוסי דמכשר ומכל שכן בל"ד דרבנן דפליגי עליה דרבי אלעזר בן יעקב אחו כרבי יהושע והרמב"ם ז"ל ממה שכתב בחבור נראה דרפי"א בידיה שהרי בפירוש המשנה פ"ד דמקוואות על ההיא מתני' דמיס שאובים ומי גשמים שנתערבו בחצר ובעגלה סי' כתב ח"ל וכבר

למעט"ח דעתי והנני משיב שדבר פשוט שהוא חס"ר כי מקוה שלם שהוא עשרים וארבעה גודלים על עשרים וארבעה ברום שבעים ושחיס שהם אמה על אמה ברום שלש אמות החשבורה שלהם עולה מ"א אלף וארבע מאות ושבעים ושחיס כילד עשרים וארבעה פעמים עשרים וארבעה עולה חמש מאות ושבעים ושש ושבעים ושחיס פעמים חמש מאות ושבעים ושש עולה מ"א אלף וארבע מאות ושבעים ושחיס והמקוה הוא שהוא שלשים ושמה אורך ועשרים וארבעה רוחב ושלשים ושמה גובה שלשים וארבעה אלף ושש מאות והמסים ושש כילד עשרים וארבעה פעמים שלשה ושמה עולה חמש מאות וששים עשר ושלשים ושמה פעמים השש מאות וששים עשר עולה שהוא חסר חמשת אלפים ושמה מאות וארבעה עשר גודלים ממלא שהוא חסר יותר משמינית השיעור ואין חסרון מגיע לשביעית השיעור מ"מ הדבר פשוט שהוא חסר חסרון הייכר ונראה לעין והטובלת בו לא עלתה לה עבילה :

וב"ש עוד שנמלא מי שטען ואמר לא ממדוד אלף נשקול כפי מה שהודיע הרמב"ם שיעור רביעית הלוג ושקלו ועלה שיעור ארבעים סאה מאה ושלשים ושמה משקלות חלזיב"ש ושמה חנקיות שהם מאה וששה וששים משקלות שאמ"ש והמקוה הא' עלה במשקל מאתים וחמשים חלזיב"ש שהם שלש מאות שאמ"ש עכ"ל :

ואני אומר שלא דקדקתם במשקל כל הדרך כי שיעור מקוה שהוא ארבעים סאה משקלו מאה וששים ושמה רז"טל שאמ"ש כפי מה שכתב הרמב"ם שרביעית משקלו שבעה עשר דיגרים וידוע שהדיגרי הוא דר"הם ואני ממלא משקל הרביעית עשרים ושש דר"הם והלוג מאה וחמש והקב ארבע מאות ושחיס והסאה שני אלפים וחמש מאות ועשרים שהם ארבעה רשולים שאמ"ש ומאה ועשרי' דר"הם ממלא ארבעים סאה מאה וששים ושמה רז"טל שאמ"ש ומכל מקום אין לנו לסמוך על המשקל במקום שיהיה סותר למדה כי המדה היא העיקר ויחד תקועה נאם הנעיר

יוב"פ בכמה"ר אשכים קצרו זל"ה

חשובה הח"ר יוסף בר יצחק על הכשר המקוה של חמת

סימן נד

7 מענין עבילת מקוה עיר חמת שכתבתי שאין לפוסלו הואיל ונהגו בו מימי קדם דור אחר דור ולא

אחדים והגה עתה לא נשאר לעבדך כי אם להשעבד
עלמיו בזהב העיות כי נפשותיו נשקות ולייות חה
חסדו אשר יעשה עם עבדיו של מנחביו יענה כי על
זה אהבו תואבים ומומדים ולאו שעמו עיניו ולתשובתו
כלה נפשו וכאכרסכת נפתחה אזינו ולמען קדוש
ישראל אשר אדוניו עומד לפניו ילח ידו אל העט
והדיו ויאכילו מראשית תבואת פיו ופריו יען כי תשוב
עליו נפשו העשוקה ואש תבערה חצער בנו ולבנו
זול בקרבנו ובמסחרים מד יכיון וכנחמת ים יהמיון
על מעשה שסיה פה קאסר :

בבוקיה שהיו באים לו המים דרך נמרות תחת
הקרקע ומתנמרות לשוקת ומתשוקת למקוה והוא המקוה
הזה בכשרות זה כמה ימים ושנים יען יעשה ע"י הכמים
אשי מעשה ועתה אירע הענין שצדק ומלא שהמים
הבאים מהנמרות לשוק' היו באים לשוקת דרך נקב שהיה
בשוק' מלדו והיו יולאים ג"כ דרך נקב אחד מן החד
למקוה ומתקב עד קרקע' השוק' היה בו כדי להחזיק
כמה רביעיו' מים ומכמיו ה"ר יוסף מורחיו קם בריהטא
בנפש מרה וצדעת חסרה בתוך קהל ועדה לחורה
ולתעודה חתום חורה דעו לכס כי לא עלתה לשיכס
תורה וכשומענו דבריו אחזתנו רעד ורעדה ויגש אליו
ונאמר לו למה תעשה כה לעבדך וחשים חמת קהל
כבי כושים ועיבל וכילדי עיפה ואפר לבי עופר אנא
חמלא לנפשך טפר היה לך לדרוש ולחקור השיב לנו
כי מה צורך לחקור ולדרוש כי ידוע הוא כי מקוה כזה
פסול סוף דבר כי חקרנו ודרשנו וראינו שאין בדבריו
ממש ורוביו לא שמענו לו באומרו העמיד המקוה על
חוקו ועם היות שראוי לחקרו למחוס והלאה מ"מ
למה שער נעמידהו על חקרו שמה היום השמה
השוקת הזאת ועוד שאפילו אם חמלא לומר שהיה הוא
השוקת מ"מ לא נבדקה כראוי שהבדק אותה שם ידו
בתוך השוקת בעוד המים והטיט בה וצדוק הכניס
ידו עד הנקב שבדל לבד ולולי יש נקב אחר בקרקעיתא
ועל הכל היות מים שאובים מחלוקת אם הם לאורייחא
או דרבנן ולפיכך לא חששו לדבריו ועכ"ל קצת מהמון
העם פירשו על פיו משותהם עד יטבלו עבילה אחרת
כפי סברתם במקוה כשר ועכ"ל לא סמכו על דעתיו
ושלחנו מבינותיו איש נבון והכס לקושטא:עינא רבתי
יען היותה קרובה לנו לראות מה יורגו משם רבני
עולם אשר שם וכשומעם דברי שלוחנו ענו כולם פה
אחד ואמרו דבר זה פשוט הוא שמקוה זה כשר אליבא
דכולי עלמא חה היא מחלוקת יסנה בין הרב כמוהר"ר

ובגלגל כלים נקובים בנוס משקה ונחבאר שם שגדולי
המפרשים והפוסקים חולקים ואוהרים יע"ש והגה
בקוסטא:טייל יש מרחך ובו מקוה הנעשה ע"י גלגל מה
ואין טובלין בו עם היותם בני חורה ק"ו במקום שאינם
בני חורה ומי הוא אשר ימשך עלמו להעמיד מה שעשו
מי שאינם בני חורה ומה גם בדבר דסוגיין דעלמא
שלא להקל :

יהנהר על מעילה הכחובה בלשון לשו שהיו מהגי'
לקרות בה בהרבה מקומות והריב"ש הלך עליהם וכתב
לפסול מפני שלא היו בקיאים בלשו החשחרים בני
הרמכים ואפילו אם היו בקיאים בו לא היה ראוי
לקרותה לפנים בלשו משום היותה דהרמב"ן נחב לו
הר"ן כלשון הזה וראה אני דברך טובים ונמחים שאפילו
בעיניי העולם כל משכיל בוחר לנפשו הדרך היותר
בטוח ומשומ' מבלי חק ומשול ואפי' באפשר רחוק על
אחת כמה וכמה שיש לנו לעשות כן בדברי חורה שהם
כשמו של עולם ואך ייחא את הדרך אשר דרכו בה
רבנותיו הקדושים ונכיס עלמנו במקום רר ובמשעול
הכרמים עכ"ל חה דבר שאין עליו השגחה ועם היות כל
דברי' אלו פשוטים הוצרכתי לכתובם והלואי יועילו האם
הצעיר יוסף בכמוהר"ר אפרים קארו זל"ה :

סימן נו

דיו הכשר מקוה שצריך קראסר יום מי שרצה לטבולו

ו לשמע אהן במעוזכו וכעין שכלנו ראינוהו
ותחתיהו ועל לוח לבנו התקוהו וכעת ביום ובלילה
אוינוהו כן בקדש חיונהו וכספה וגם כלחה נפשו אל
הר עדותיו ולשכת במענותיו ולעלות וללקוט שונים בגלי
מעלותיו ולהשעשע בזעם זרחה ולשבע מזיו טוהר
חמונהו כי כן חק כל שומע שמועתו וסופרים בלבם חקו
חכונתו ושחרים לבקש מיטב אמרו ומתחילים לטעום
דבר מה מנפת זכיו ולהתאבק בעפר רגליו ולאחבה
אוחו ולדבקה בו נכבדות מדובר בו מה יופיו ומה טובו
וכל זה למען ייטב להם כל הימים כמו כן אנהו צעיר
הלאן הדרים פה קראסר :

החלת דבריו וראשית במריו: שאל עור מאשר
נתן במעמ"ח כה לעשות חייל בהחלתיו לשאל בשלום
מע"כת שעיניו וקראנו ליד ארנו הולנו והדרינו אורנו ואור
ישענו מתקנו וטף זכרנו עבדיו המשחרים פניו בנחביו
וספרינו כדי להתאבק ולהתדבק בקשור חוק בחוט
אהבתו ולהמש' בעבותות הדרת חבתו ולבקר חמיד
בחיכלו כי כמה ריעים יודים חבר העט והספר להיחוס

וכבוד הצבור ראינו להשיב בקצרה אם יקובל דעתי
 חזי כי עמין זה מחלוקת ישנה בין הר' מוהר"ר יוסף
 נר"ו בהבנת חשבות הרשב"א ז"ל כאשר נכתב באורך
 בספר ב"י ולדעת ב"י דעתי נוטה כי לשון הרשב"א
 מורה בפ"י בה ואפילו מוה"ר יוסף טאייטלנאק זלה"ה
 ל"ל שבגוף שלפנינו אין להוציא המקוה מחזקת טהרה
 ולא השיג מחזקת טהרה מחמת טעמי:

חדא שהואיל ולא נבדק השוקת כראוי עד קרקעיתו
 אין להוציאו מחזקתו שמה היה נקוב בקרקעיתו ואפשר
 שכשעשו הישמעאלים השוקת לעמין נקבזו מן הד
 כמו שהיא עתה ואח"ך נשרו היהודים לעשות המקוה
 תקבו השוקת כרצונם ונקבזו בקרקעיתו כראוי ודאי
 לא יעלם מעיני החכמים שתקבזו דבר הוה ואפילו אם
 חמלא לומר שאינו נקוב בקרקעיתו באנו למחלוקתם
 של הרבנים המכרים והדעת נוטה לדברי הר' מוהר"ר
 יוסף קארו נר"ו:

ובר מן דין אי אורי אומר שאפי' לדע' מוהר"רי
 טאייטלנאק זלה"ה י"ל שבגוף זה המקוה נשר לכתחילה
 שהואיל והנקבים שבשוקת הם זה כנגד זה עדיף טפי
 מכשהמים יורדים מהגור על שפת השוקת ואי לא עדי'
 מינה כיוצא בו מיהא הוי וע"כ לא פסל מוהר"רי
 טאייטלנאק ז"ל אלא כשהמים נכנסים לשוקת שלא בדרך
 נקב אבל אם נכנסים בשוקת דרך נקב וי"ל כשיוצא
 ג"כ דרך נקב שכנגדו הכשיר הרב לדעת כ"ע:

והיולך לשון מוהר"רי טאייטלנאק ז"ל כאשר הוא
 נחוב בספר ב"י טור ר"ד סימן ר"ח דר"ד נראה לע"ד
 שדעת הרשב"א ז"ל שמעיין שהעבירו על גבי השוקת
 מחשך אפילו לטבילת אדם בחד מחרי גווי או שהעבירו
 על גבי שפה ובמ"ש הרמב"ם והרא"ש ז"ל או שכנסו
 המים לשוקת דרך נקב כשפורת הגוד והולכים למקוה
 אם יש במים שבשוקת עם מי המעיין מ' סאה אינא
 משום עירוי מקוואות דעירוב מקוואות כשפורת הגוד
 וה"ה והוא הטעם אם יוצאים מחוץ השוקת ג"כ דרך
 הנקב כשפורת הג' והולכים למקוה ובלבד שלא יפסקו
 אלא יהיו חמיר מחזירים במי המעיין ע"כ ובדאי שאין
 להסתפק ולו' אולי נסתפקו דהואיל ולא חזיק להא
 רעותא אין ראוי לבדות אותו מ"בנו לפסול הכשר
 והמוחזק לכשרות ולומר שכל הטבילות שנעשו בו עד
 היום אינם טבילות זה טעות גמור לדעת כ"ע אם מלד
 שהמקוה נשר משום עירוב מקוואות כאשר כתבנו ואם
 מלד שלא נבדק כראוי אין לפוסלו אפילו יהיה בו חשש
 פיסול ועו' כי הוחזק לכשרות זה כמה שנים כאשר

יוסף קארו נר"ו ובין הרב מוהר"ר יוסף טאייטלנאק
 זלה"ה ובעמין מה אין להוציא המקוה הזה מחזקת
 טהרה כאשר נכתב באורך בספר בית יוסף ולדעתו
 דעתינו נוטה כי לשון הרשב"א מורה בפירושו בה ואף
 לדעת מוה"ר יוסף טאייטלנאק זלה"ה אינו חולק בגוף
 זה מכמה טעמי כאשר תראה באורך וא"כ הדבר פשוט
 והוא מוטע בדפוס למה נטויה עלמנו להעתיקו הלא
 לפיך הוא וכשומעו דבריהם הנבון מה"ר אברהם שלוחו
 לקה לו ב"י והעתיק הלשון אוח באוח חיבה בחיבה
 כמו שהוא ועם היות שלא היה לו טרד להעתיקו מאחר
 שהרבנים הווי שבגוף מה מקוה זה נשר וכשר בעבור
 הראות לכל המונינו ומה יופיו ומה טובו כי לא זכינו
 להיות אל לנו ספר אחד מהם וכדי שלא ליתן פתרון פה
 לבעל הדין לחלוק טרח להעתיקו ולא עוד אלא שבציאתו
 לביורוסא של ג"כ לחכמים אשר שם וגם הם ענו כאשר
 ענו רבני קוסטאנטינא ובעבור שלא יהא לב איש עליו
 נקפו חלה שלוחו להחכם מוהר"ר גבריאל י"ו ששיב
 מה שיראה בעיניו בזה כאשר נעתיק ושיג לפני הדרת
 יפעת שפעת חכמתו בע"ה:

שאלה ילמדנו רביו מקוה שהיו באים לו המים
 לצרות חמת הקרקע ומהלצור' לשוקת ומהשוקת למקוה
 והוחזק המקוה הזה ככשרות זה כמה ימים ושיג יען
 נעשה ע"י חכמים אשי מעשה ועתה לידע העיני שבדק
 ומלא שהמים הבאים מן הלצרות לשוקת היו באים
 לשוקת דרך נקב שהיה בשוקת מלדו והיו יוצאים מן
 השוקת למקוה דרך נקב אחד מן הד' ומן נקב עד
 קרקעית השוקת היה בו כדי להחזיק כמה רביעיות
 מים והמרבץ חורה קם בקהל ואמר שכל השנים שטבלו
 במקוה הזה לא עלתה להם טבילה וקלח יחידים פירשו
 על פיו מנשוחיהם עד יטבלו טבילה אחרת במקוה נשר
 אבל רוב הצבור הן למיניא הן למעשה לא הטו את
 אונם לדבריו באומרים העמד המקוה על חזקתו ועם
 היות שראוי לחקרו למהיום והלאה מ"מ למה שער
 העמידהו על חזקתו שמה היום הושמה השוקת הואת
 ועד שאפילו אם חמ"ל שהיא היא השוקת שהיתה מאז
 מ"מ לא נבדקו כראוי שהבד' אורה שם ידו בשוקת
 בעוד המים והטעו בה ובדומק הכנים ידו עד הנקב
 שבד' ואולי יש נקב אחר בקרקעיתו ועל הכל היות
 מים שאובים מחלוקת אם הם מלאורייתא או מדרבנן
 ע"כ:

חשובה עם היותי ערוך ולא יכול להתאפק לכל
 הנבזים עלי מחלואות האמו והורומי לאהבת האמת

איש אל רעהו לא לחס: אמר ה' סירא טוב לביט לא
 תעביר וביטא לא מני לך ויגש אליו בבקשות ובחמזנים
 ויפרס לפניו לשון אשר העתיק הנובן כה"ר אברהם
 הלוי שלמה מספר מורינו ורבינו גם חסופת הכנס
 כה"ר גבריאל אלופנו אולי ישוב ויגהם ועודנו מחזיק
 ברשעתו ומענה ענות ואומר אחת דבר אל"ים וכסחים
 ולא ישיבה ולעניות דעתו מי ידמה אליו ולהורות
 כי עלה לשמים שיאו וממעל למוכזי אל שם כסאו ועושן
 שיחוד ורבים כו' ולא עוד אלא שהרמב"ם והרא"ש וכל
 הפוסקים הראשונים ואחרונים חולקים עליו ובפרט
 כמוהר"י טייטלבוך וזה"ש ואין הלכה כמו שפסק
 מורינו וגומר לו וכי כל הרבנים כאן נגדך עד שאחת
 חולק לדבריהם וכי דין זה מהם נעלם ומתך לא נעלם
 וישב אליו ענין השם הנחשת ומקום היינו לו אבותיו
 להחגל צו ס"ם כי מטיח דברים כלפי ה' ומשיחו של
 חנו להכחז ובחמת אר"ל אין הגאולה כו' ומרוב גאורו
 נבזלים ומתקנאי עוברים ושבס ומצער בם אש הקנאה
 ויעזבו ענות על עוונות פניו נגד גאויו עולם ונגד משיח
 ה' ויאמר אליו למה תחראו אם כיום אחס שלחו
 מכם אהר ויקה שאלתכם בידו ואחס עמדו ויבחנו
 דבריםכם ואם זאת תעשו חתיו כו' לכן כחבנו לאדונו כי
 אין לנו גואל וקרוב ממנו ולמענ"ת משפט הגאולה
 לגאלנו מקול רעשו יחול וירגו ומפני שאנו ישא וישפל
 כי בים דרבו וכמים עוים לו תיבוח אף כי בגלגל
 הערבות ועל פיו זורמו מים עבות בימיו לכל רעב די
 מהסורו ומידו לכל שואל כי מונו ממקומו ובשפתיו לכל
 נקשר חוור למורו ועשה אדונו ונבירנו מורינו ורבינו
 ועשרת ראשנו משיח ה' חיקר נא נפשו בעיניו ואל
 נהיה אשם בפניו ויכפר ברוב רחמיו בעד עבדיו כי
 איש כמוהו יכפרה ועל לבב עוד לא זכרנה ואם חטאנו
 ולא ידענו לשון יגלה עת רצון האלהים יזכה לנו הטוב
 ויעלה חמיד זכרו כשמן הטוב וישיש ויפרח כגן רטוב
 ויעלה את שלומנו ויביאנו לשלום אל מקומו וישראל
 אחריו ממלאים מקומו ורע יקראו בם חמת אבותך
 יהיו בניך אס"ו ושלוס מורינו ורבינו לעד יגדל ויעולם
 לא ימק ולא ידל ועל הכל יתגדל מאת גדלו על הכל
 גדל כחפך מענ"ת אדונו וכחפך הנאחשים בסברי
 יתדותיו והגלגלים ברשת השוקתו ההומים והנמאים
 לפקידתו עבדיו נזקים ידיו ורגליו הכותבים בנחמה
 בקהה הרעוטה ווס א' פרשת וירשחה והטעם והרבך
 האבותך ו"ו אלו משיח ה' יק"ו האעיר אברהם לוי
 בהיות זה עבר לפני ולא יכולתי לדבר כי לעיר אמי

כחבסם ואפשר שהיום נפסל וכגון שהסירו השוק' הכשרה
 שהיתה מקודם ושמו את זאת ולכן להוציא לנו על ק"ק
 כולו ולומר שכל בניהן בני ידות הם ליה למאן דגמיר
 וסביר לוימא כי הא אף כי היתה כוונתו לשם שמים
 ולולי קולר הזמן ורוב הערדות הייתי מתאריך ומתחייב
 עוד בביאור מה אכל לעת מאת די בוכ לאיש חכם
 ומבין כי ישמע חכם ויוסף לקה ודעת אלהים חמנה
 ושכל טוב בעיני אלהים ואדם שם הטעור והעלוב
 מקוה רחמי יי' גבריאל דר הלוי
 עד הנה השאלה ששאלנו להכנס האמר ותשובתו אות
 באת

סימן גז

ומת יוד תשו' הרב מרן המחבר ז"ל

יבעת אין לעבדיו אלא להשטטה לפני אל יאריך
 ימיו ובימיו חושע יהוד' וישר' ונפשו יקר ליהודים חיה
 אורה ושמהם ושון ויקר אהלינו יכנו נגד כסא מעלת
 כ"ת גשם נדבות יניף בימיו על עבדיו ויפדה מיד
 סוסיו וקמיו ויפרוק עול אויביו מעל אחריו הלא הוא
 איש בליעל מנעוריו הרפת אדם ובויו עם המרים לשון
 על משיח ה' ואין כמו אלא בפיו באומרו ללשוני אגביה
 שפתי אחי מי אדון לי ויקבץ אליו כל איש שונה ופתי
 ויפתח בחלק אחריו עד אשר טעו אחריו ויקראו לפניו
 אברך ולו חכרע כל בךך ואחרו עלתו נמשכו ואחריו
 לא יושילו הלכו כי חמיד יקרא להם בגילה גיוו ונחלוק
 על הטבילה באופן שיעשה לנו שם ויעלה לגדולה כי
 עשיו טבילת ק"ה פעולה הלא כה דבריו וגאמו דבר
 יום ביומו ועיניו ראו ולא זר כי מנחו להכעיס יען
 אירע לנו עמו פה ראשאר מפני רוב זדונו וגאמר לו
 שיפרוק עולו מעל אחריו כי אין כוונתו שיסתכר
 והשתעבד עוד בנו וכשומעו דבריו ותחלל חמה וקם
 בקהל והוציא לנו על בנינו ככחוב למעלה ראש והלך
 לו אל ארץ זעק וזוהם וירא כי לא מלא לכף רגלו
 מנוחה ליטב בה שקט ובבעטה וישמע באונו חיד נערים
 שוחקים ומרניים אחריו עד בלתי השאיר לו שריד
 במגוריו ויאמר אלך ואשוב למקומי הראשון כי טוב לי
 אז מעתה יהי היום והגנו איש חמת גפנו ותחת חלאתו
 בהשקט ובשלוה ושאל עיניו והנה מבשר לאמר הנה
 חזר הכנס לאיתנו ונבולו וגאמר איש אל אחיו אל נא
 תהי מריבה בינינו ובינו אולי חזר בו ואחריו נמכר
 גאולה חיה לו וישב לדרוש כפעם בפעם אל מושב
 הקיר ואין מנוחה בידו וכחרף עין חזר לקלקלו וגאמר